Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Informační studia a knihovnictví

Bakalářská práce

Juliana Lörincová

Rozdělené knihovny – Knihovna F. X. Šaldy

Separated libraries – Library of F. X. Šalda

Praha 2017 Vedoucí práce: Mgr. Alena Petruželková

Poděkování:

Na tomto místě chci velmi poděkovat paní Mgr. Petruželkové za obrovskou trpělivost a ochotu, cenné rady a vedení mé bakalářské práce. Rovněž chci poděkovat panu Mgr. Jindřichu Markovi, Ph.D. za pomoc s prací v době dlouhodobé pracovní neschopnosti paní Mgr. Petruželkové. Za velkou trpělivost děkuji i svým rodičům, kteří mě podporovali. A velmi si cením i pomoci pracovníků institucí, které jsem za účelem své práce navštěvovala. Konkrétně zaměstnancům Národní knihovny a knihovny Památníku národního písemnictví.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 31. července 2017

……..

Juliana Lörincová

Klíčová slova (česky):

Šalda, František Xaver, Šalda, F. X., literární kritik, literární kritika, česká literatura, světová literatura, spisovatelé, autoři, básníci, soukromé knihovny, osobní knihovny, Národní knihovna, Památník národního písemnictví

Klíčová slova (anglicky):

Šalda, František Xaver, Šalda, F. X., literary critic, literary criticism, Czech literature, world literature, writers, authors, poets, private libraries, personal libraries, National Library, The Museum of Czech Literature

Abstrakt (česky):

Bakalářská práce se zabývá osobní knihovnou literárního kritika, novináře a spisovatele Františka Xavera Šaldy (1867-1937). Cílem práce je identifikace a analýza jednotlivých částí této knihovny a průzkum proveniencních znaků v nich obsažených. Úvod je věnován životu F. X. Šaldy především z hlediska jeho vztahu k osobní knihovně a k okruhu přátel – dedikátorů. Druhá kapitola se zabývá osudy knihovny po Šaldově smrti – identifikací a popisem knihovních celků v Národní knihovně a Památníku národního písemnictví a jejich zpracováním. Ve třetí kapitole je charakterizována Šaldova osobní knihovna jako celek a dále jsou analyzovány její jednotlivé části včetně rukopisných poznámek v knihách. Ve čtvrté kapitole jsou reflektovány zjištěné dedikace. V závěru jsou shrnuty poznatky zjištěné výzkumem Šaldovy osobní knihovny. Jako příloha je uveden seznam dedikací.

Abstract (in English):

This bachelor's thesis deals with the personal library of the literary critic, journalist and writer František Xaver Šalda (1867-1937). The aim of the thesis is to identificate and analyse individual parts of the library and explore its provenance features. The introduction is devoted to the life of F. X. Šalda. Mainly from the point of view of his relationship with library and with the circle of friends – the devotees. The second chapter deals with the fate of the library after Šalda's death – the identification and description of the library complexes in the National Library and the Museum of Czech Literature and their processing. In the third chapter is characterized Šalda's personal library as a complex and also analysis of its individual parts, including manuscript notes in books. Established dedications are reflected in the fourth chapter. In conclusion, the findings of the research of the Šalda's personal library are summarized. A list of dedications is stated as an attachment.

OBSAH

1 ÚVOD 10

1.1 ŽIVOT A OSOBNOST ŠALDOVA 10

1.2 ŠALDŮV VZTAH KE KNIHÁM A LITERATUŘE 12

1.3 LITERÁRNÍ VZTAH FRANTIŠKA XAVERA ŠALDY A RŮŽENY SVOBODOVÉ . 16

2 HISTORIE OSOBNÍ KNIHOVNY FRANTIŠKA XAVERA ŠALDY 19

2.1 ŠALDOVA KNIHOVNA V NÁRODNÍ KNIHOVNĚ ČR 19

2.2 ŠALDOVA KNIHOVNA V PAMÁTNÍKU NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ 20

3 ŠALDOVA OSOBNÍ KNIHOVNA 26

3.1 CHARAKTERISTIKA ŠALDOVY OSOBNÍ KNIHOVNY 26

3.2 ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ KNIHOVNY 28

3.2.1 *Česká literatura* 28

3.2.2 **Slovenská literatura** 31

3.2.3 **Světová literatura** 31

3.2.3.1 Díla Johanna Wolfganga von Goetha 33

3.2.3.2 Díla Gustava Flauberta 33

3.2.3.3 Díla André Gida 34

3.2.3.4 Díla Anatola France 35

3.2.3.5 Díla Romaina Rollanda 35

3.2.4 **Antická literatura** 36

3.2.5 **Orientální literatura** 37

3.2.6 **Sbírka starých tisků** 37

3.2.7 **Biografie** 38

4 ANALÝZA DEDIKACÍ V ŠALDOVĚ KNIHOVNĚ 40

4.1 DEDIKACE A JEJICH VÝZNAM PRO ZKOUMÁNÍ OSOBNÍCH KNIHOVEN 40

4.2 DEDIKACE VE SVAZCÍCH Z PAMÁTNÍKU NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ 41

4.2.1 **Čeští autoři** 41

4.3 DEDIKACE VE SVAZCÍCH Z NÁRODNÍ KNIHOVNY 43

4.3.1 ***Čeští autoři*** 43

4.3.2 Zahraniční autoři 46

5 ZÁVĚR: 48

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY: 50

7 SEZNAM PŘÍLOH: 56

Předmluva

Tématem mé bakalářské práce je osobní knihovna českého literárního kritika, novináře a spisovatele Františka Xavera Šaldy (1867-1937). Cílem je identifikace a analýza jejích jednotlivých částí a zpracování seznamu dedikací nacházejících se v jednotlivých svazcích Šaldovy knihovny.

Za tímto účelem jsem navštěvovala instituce, v nichž jsou dílčí knihovní celky Šaldovy knihovny uloženy. Jedná se o Národní knihovnu, kde je pod signaturou 71 uložena většina svazků osobní knihovny F. X. Šaldy. Druhou institucí, s menším počtem svazků, je knihovna Památníku národního písemnictví.

Pro poznání historie a vývoje knižní kultury se mohou informace získané studiem osobních knihoven stát cenným zdrojem. Pátrání po provenienčních znacích v Šaldově knihovně pro mě bylo výzvou a získané informace jednoho z dochovaných knižních celků významných osobností české kultury by tedy mohly být alespoň dílčím příspěvkem k poznání dějin knižní kultury 20. století.

Mým úkolem bylo identifikovat podpisy, dedikace, exlibris, vpisky a osobní poznámky majitele, zatrhávání částí textu apod. Všechny tyto prvky odkrývají Šaldovu práci s knihou, dále původ knih, vztah majitele k jednotlivým svazkům (jejich obsahu či autorovi). Rovněž dokládají, že kniha opravdu náležela sledované osobnosti.

Za účelem práce byly kromě samotné knihovny F. X. Šaldy prostudovány i další prameny, které mi umožnily lépe poznat Šaldovu osobnost, a také jsem v nich našla důležité poznatky o zpracování samotné Šaldovy osobní knihovny. Velmi mi rovněž pomohla komunikace se zaměstnanci Národní knihovny a Památníku národního písemnictví, jež mi zajistila další důležité informace.

První kapitola práce je věnována osobnosti F. X. Šaldy, zejména z hlediska jeho vztahu k vlastní knihovně a okruhu nejbližších přátel – častých dedikátorů. Zvláštní pozornost je věnována Šaldovu vztahu se spisovatelkou Růženou Svobodovou, který trval

až do její smrti na začátku roku 1920. Jaký měl Šalda vztah ke své knihovně a k literatuře? Co měli Šalda a Svobodová společné a jak se navzájem podporovali po literární stránce?

Ve druhé kapitole popisuji, jak se cenná soukromá knihovna Františka Xavera Šaldy dostala do dnešní Národní knihovny a do Památníku národního písemnictví. Jakým způsobem došlo k uchování Šaldovy knihovny v těchto institucích? Jak probíhalo zpracování obou knihovních celků? Nacházejí se v nich i knihy původně patřící jiným osobnostem?

Třetí kapitola celkově charakterizuje Šaldovu osobní knihovnu. Popisuji zde její obsah a vývoj za života jejího majitele. Dále se již zcela zaměřuji na podrobný popis jednotlivých částí knihovny. Které žánry a jazyky se nejčastěji objevují v Šaldově knihovně? Jaké vzácné svazky knihovna obsahuje?

Ve čtvrté kapitole analyzuji svá zjištění ohledně nalezených dedikací včetně ukázek. Jelikož Šaldovi věnovala své knihy řada českých i zahraničních spisovatelů, rozdělila jsem tuto kapitolu především z tohoto hlediska. S ohledem na množství svazků (cca. 4000) jsem za účelem pátrání podle provenienčních znaků včetně dedikací použila metodu sondy, kdy jsem využívala systém RetrIS, tedy webovou aplikaci Národní knihovny České republiky, která obsahuje naskenované katalogy NK ČR a katalogy dalších českých knihoven naskenované v rámci projektu VISK 5 – Retrokon. V jednotlivých katalogizačních lístcích jsem nalezla potřebné informace. Kteří literáti Šaldovi věnovali svá díla a co mu do nich psali?

V poslední kapitole obecně shrnuji zjištěné poznatky získané analýzou Šaldovy osobní knihovny. Jako příloha byl zpracován seznam dedikací nalezených v obou knihovních celcích.

Rozsah bakalářské práce je 73 stran. Při citování použitých zdrojů jsem vycházela z mezinárodní normy ČSN ISO 690 Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů. Při psaní jsem využívala průběžné citování v textu pomocí prvního údaje, data vydání a stran.

1 Úvod

1.1 *Život a osobnost Šaldova*

František Xaver Šalda se narodil 22. prosince 1867 v Liberci. Tehdy převážně německé město Reichenberg představovalo multietnické území typické pro tehdejší Rakousko-Uhersko. Po přestěhování rodiny do Čáslavi Šalda navštěvoval obecnou školu v tomto významném správním městě s bohatou historií (Fischer, 1936, s. 4).

Roku 1878 začal studovat na akademickém gymnáziu v Praze. O tři roky později však přestoupil na gymnázium v Žitné ulici, kde v roce 1886 odmaturoval. Jak se Šalda vyjádřil, po maturitě neznal skoro nic, protože překladová literatura té doby byla *„žalostná, původní ospalá a stagnující“* (Šalda, 1996). Díla Ibsena či Stuarta Milla, která se dala v Německu koupit v lidových vydáních, u nás byla neznámá a s jejich překladem začala teprve Šaldova generace (Šalda, 1996). Na otcovo přání zahájil studia práv na české univerzitě (Svoboda, 1967, s. 12). Tato studia však nedokončil a plně se věnoval literární činnosti (Tomeš, 1999, s. 243).

V letech 1894–1908 spolupracoval s redakcí *Ottova slovníku naučného*. Přispíval zde především hesly z anglické, německé, francouzské a české literatury; malířství a některými souhrnnými hesly (např. „symbolismus“) (Tomeš, 1999, s 243.). Mezitím také publikoval literární, výtvarné a divadelní kritiky, básně, povídky a eseje o umění i aktuálních společenských otázkách v různých časopisech. Zejména v *Literárních listech*, *Rozhledech*, *Naší době*, *Času*, *Novém kultu*, *Lumíru* a *Volných směrech*. Pod svými příspěvky se podepisoval různými pseudonymy a šiframi. Jmenujme např. Quidam, P. Kunz, B. Ptáčník, J. Holas, F. X. Š., Šld., Q. či P. K. (Malý, 1918, s. 235) Nejstarší Šaldovy studie a kritiky byly vydány v letech 1925 a 1934 v souborech *Juvenilie* a *Mladé zápasy* (Tomeš, 1999, s. 243).

Během svého života Šalda řídil několik časopisů. Prvním byl čtrnáctideník pro českou duševní kulturu *Novina*, jemuž se věnoval v letech 1908–1912. Následovalo revue *Česká kultura* (1912–1914), *Kmen* (1917–1919) a časopis *Tvorba* (1925–1929). Od roku

1929 až do své smrti vydával Šaldův Zápisník. Celkem vzniklo devět ročníků, které Šalda vyplňoval pouze vlastní literární produkcí. Publikoval zde kritiky, stati, glosy a komentáře k soudobé české i zahraniční literatuře, kultuře, společenskému i politickému životu (Tomeš, 1999, s. 243).

V roce 1910 získal doktorát z filozofie na české univerzitě v Praze. V červnu 1915 nastupuje Šalda v univerzitní hodnosti habilitační přednáškou *„Anglické vlivy v básnickou tvorbu Alfreda de Vigny“* (Nováková, 1940). Stal se profesorem moderních románských literatur (Nováková, 1940).

Ve svém díle se zaměřil na vývoj české literatury se zřetelem k evropským kulturním tradicím (*Boje o zítřek*, 1905; *Duše a dílo*, 1913; *O nejmladší poezii české*, 1928) (Tomeš, 1999, s 243.). Šalda je rovněž autorem řady esejů o význačných světových i českých literátech (*In Memoriam Růženy Svobodové*, 1920; *Básnická osobnost Dantova*, 1921; *Antonín Sova*, 1924; *J. A. Rimbaud, božský rošťák*, 1930; *Mácha snivec i buřič*, 1936) (Tomeš, 1999, s. 243).

Během celého života se věnoval i vlastní beletristické tvorbě, psal lyrické básně, jež byly, kromě souboru *Strom bolesti* (1920) a posmrtného výboru *Nova et Vetera* (1938), publikovány pouze časopisecky. Je autorem povídek (*Život ironický a jiné povídky*, 1912 a *Dřevoryty staré i nové*, 1935). Mezi jeho dramata patří *Zástupové* (1921), *Dítě* (1923) a *Tažení proti smrti* (1926) (Tomeš, 1999, s. 243). Kromě toho také napsal román *Loutky a dělníci boží*, který vyšel poprvé v roce 1917 a v přepracovaném vydání v roce 1935 (Tomeš, 1999, s. 243 a 244). V současné době je k dispozici rovněž elektronická edice románu F. X. Šaldy *Loutky i dělníci boží*, doplňující souběžné knižní vydání (Praha, IPSL, Soubor díla F. X. Šaldy, sv. 4, 2016).

Šalda je považován za zakladatele moderní české umělecké kritiky a od 90. let 19. století až do své smrti v roce 1937 měl značný vliv na českou literární tvorbu a kulturní život (Tomeš, 1999, s. 244). V září roku 1891 publikoval povídku *Analýza*, která však byla kritikou odmítnuta. Šalda ji obhajoval studií *Syntetism v novém umění* (vyšla časopisecky v letech 1891–1892), která se stala vstupem na pole literární kritiky, jejíž byl nejvýraznější osobností (Pistorius, 2017, s. 671). Pro Šaldu byla kritická činnost nejen vášní a zápasem o sebe sama, ale i spojením vědění s básnickou intuicí, temperamentem

a neúnavnou prací (Rutte, 1993, s. 7). Byl odpůrcem tzv. objektivní kritiky, jež připouští vše a v podstatě nic neodmítá (Rutte, 1993, s. 8).

Umění je mimo jiné Šaldovi projevem kolektivních národních i lidských hodnot, náboženskou touhou, jež vytahuje člověka z prachu a obrací jeho tvář k věčnosti (Rutte, 1993, s. 9 a 10). Šaldovým kritickým jazykem byl často útok, zápor a výsměch. Dokázal být bezohledný k přátelům i odpůrcům, ať už živým nebo mrtvým. Mnohdy v tom hrála roli i osobní hořkost či antipatie (Rutte, 1993, s. 12). I přesto v jeho díle nacházíme celou řadu portrétů vyzařujících něžnou lásku a citlivé pochopení básnických osudů. Je to vidět především v hodnocení díla Karla Hynka Máchy či Boženy Němcové (Rutte, 1993, s. 12).

Šalda však nebyl jen pouhým soudcem, ale strážil také hodnoty, ukazoval cesty a byl bičem národního svědomí. Stal se spolutvůrcem moderního češství (Rutte, 1993, s. 17 a 18). Dle slov Rutteho Šalda *„nenáviděl všechny projevy malosti a slabosti, protože chtěl vidět svůj národ velikým a silným“* (1993, s. 18).

Povahou byl spíše samotář a vyhraněný individualista (Nejedlý, 1937, s. 33). To mu ovšem nebránilo v navazování vzájemných vztahů s osobnostmi kulturního života. Pohyboval se ve společnosti zajímavých lidí především z literárních kruhů (Skácelík, 1970). Nejčastěji se stýkal se spisovatelkou Růženou Svobodovou, jíž se budu podrobněji věnovat v jiné části této kapitoly. Mezi jeho přátele rovněž patřily Božena Benešová, Zdenka Braunerová či básník Antonín Sova (Skácelík, 1970).

Šalda během života několikrát zdůraznil, že jeho samotářství není obranným reflexem či negativistickým poměrem ke společnosti jako kolektivu, nýbrž je pro něj podmínkou tvorby. Odmyslíme-li si důsledky jeho těžké nemoci, kvůli níž mohl jen stěží chodit a komunikovat s okolním světem, nelze pochybovat o tom, že pro něj samota nebyla žádným prokletím či břemenem (Kautman, 1997, s. 150).

1.2 *Šaldův vztah ke knihám a literatuře*

Jelikož se vztah k literatuře formuje již v dětství, je velmi důležité nahlédnout do doby, kdy se Šalda začal s knihami setkávat v rodinném kruhu. Tedy v 70. letech 19.

století. Jak Šalda později napsal, v jeho rodině se četlo jen velmi málo. Otec, jenž byl poštovním úředníkem, si *„nekupoval pravidelně ani denního listu a o politiku se skoro vůbec nezajímal“* (Šalda, 1963, s. 226). Matka vlastnila pouze modlitební knížky a pravděpodobně nic jiného nečetla (Šalda, 1963, s. 226).

V pozdější době však přece jen Šalda nalezl několik otcových knih z mládí, o nichž předpokládal, že si je koupil ve Vídni, kde sloužil na poštách. Mezi nimi bylo rozsáhlé dílo s názvem *Dějiny osmanské říše „s podobiznami tureckých sultánů, vezírů a pašů...“* (Šalda, 1963, s. 226). Dále Šalda zmiňuje knihy o *„dobrodruzích a loupežnících uherských“* (1963, s. 226). Jelikož však byly psány v němčině, kterou neovládal, nečetl je (Šalda, 1963, s. 226).

V dětských letech pobýval Šalda často na návštěvě u své babičky v Chedrbí, kde přišel do styku s literaturou *„obsahu mystického a asketického“* (Šalda, 1963, s. 227). Knihu o životě sv. Františka z Assisi odložil nedočtenou, protože *„buď mně neuměla nic dát, nebo jsem neuměl tehdy přijímat...“* (Šalda, 1963, s. 227). Otřesným zážitkem byla pro Šaldu četba příběhu týrané jeptišky Barbory Ubrykové. Jak sám udává, tuto knihu rovněž nedočetl a ještě dlouho poté jej vzpomínka na ni pronásledovala ve snech jako noční můra (Šalda, 1963, s. 227–228).

Zaujala jej však mravní problematika dětské knížky *Princ Mazlík*. Tu mu v roce 1875 daroval čáslavský poštovní asistent Josef Queisner (Lifka, 1957, s. 64–65). O dva roky později na Vánoce od něj Šalda dostal antikvární výtisk Goethových *Gedichte*. Pro neznalost jazyka jej nemohl číst. Knihu si však ponechal do své smrti. Jedná se pravděpodobně o nejstarší zachovaný svazek a je uložen pod signaturou 71 F 301 (Lifka, 1957, s. 65).

Také se mu dostala do rukou první kniha pro dospělé, již četl tajně. Jednalo se o erotický román, z něhož měl horečku, i když většině z něj nerozuměl. Byla to tragická scéna, v níž měla dívka dítě se svým svůdcem a přiznala se k tomu manželovi, který ji miloval. A ten s ní chtěl přesto zůstat a přijmout dítě za své. Ona to však odmítla. Šalda jako malý nemohl pochopit, že se žena nechce zachránit. Tehdy se mu poprvé zjevilo tragické „vznešeno“ (Lifka, 1967, s. 32).

Opravdovou lásku ke knihám však v Šaldovi jako první vzbudil učitel Theobald (Děpolt) Vulterin, na kterého později rád vzpomínal (Kottnerová, 1938, s. 19). Učil jej soukromě v době, kdy Šalda navštěvoval obecnou školu v Čáslavi, tedy v letech 1873–1877. Vulterin docházel k Šaldovým domů nebo malý František navštěvoval jeho. Avšak ve škole se nestal jeho oficiálním učitelem (Šalda, 1947, s. 28).

Ve Vulterinově pokoji, kam se František chodil přiučovat, bylo sice málo nábytku, zato řada knih. Šalda sem dle svých slov vždy vstupoval *„s tlukoucím srdcem a vášnivou touhou“* (1947, s. 12 a 14). Již tehdy se v něm rodil vášnivý milovník knih, *„jemuž kniha byla živou bytostí, které se dotýkal s úctou a na níž každá skvrna bolela ho víc, než kdyby byla vyleptaná do vlastní jeho kůže“* (Šalda, 1947, s. 14).

V době univerzitních studií si Šalda knihy kupoval. Byl tehdy členem „čtenářského kroužku“, společně s V. Mrštíkem a dalšími. Kupovali si cizí knihy, estetické, filozofické či literárně-historické spisy a vzájemně si je půjčovali. Většinou se jednalo o knihy francouzské a anglické. Tak prošly Šaldovýma rukama hlavní díla Zoly, Hennequina a několik Darwinových či Comteových, které dle Šaldy nebyly k dostání v pražských veřejných knihovnách. I přes Šaldovo tvrzení, že z těchto knih se mu žádná nezachovala, jsou dnes všechna hlavní díla Hennequina v jeho knihovně (Lifka, 1957, s. 65).

V roce 1893 četl Šalda Jacobsena, když rok předtím vyšel poprvé v českém překladu román *Niels Lyhne*. Šaldovi byl psychologický román velmi blízký a román spiritualistický ještě více. (Lifka, 1967, s. 33). V roce 1899 se poprvé veřejně dostává k Flaubertovi, když recenzuje jeho *Výchovu sentimentální* a *Pokušení svatého Antonína* (Lifka, 1967, s. 35). O něm též velmi rád vyprávěl a vrcholem umění pro něj byla jeho přirovnání, např. *„její srdce se vznášelo jako prach za její sukní“* nebo *„padl a jako u padlého obelisku, teprve pádem se objevila jeho velikost …“*. (Skácelík, 1970, s. 266).

„Roku 1901 vkročil do vnitřního Šaldova světa John Ruskin, jako veliký jednotitel snu a činu, umění a života, jedince a národa“ (Lifka, 1967, s. 35). V dalších letech to byli Stendhal, Friedrich Hebbel[1], Maurice Barrès[2] či Camille Mauclair[3] (Lifka, 1967, s. 35).

Z básníků byl Šaldovi velmi blízký Dante Alighieri, jemuž se za český intelektuální svět poklonil 25. října 1921 na slavnosti Karlovy univerzity při příležitosti básníkova 600. výročí smrti. Tato Šaldova řeč byla vydána tiskem pod názvem *Básnická osobnost Dantova* (Lifka, 1967, s. 36 a 37). O Dantovi rovněž přednášel v letech 1912–1913 v dantovském kurzu na Vyšší dívčí škole. Na jeho přednášky kromě žaček chodil celý vzdělaný ženský svět. O Dantovi přednášel i na počátku dvacátých let v aule Karolina (Lifka, 1967, s. 37 a 38). O pocitech, jež v něm Dantovo dílo vyvolávalo, svědčí i tato slova: *„…Já dnes mluvím o Dantovi. A to je taková poesie a tak mě dojímá, že mi přijdou slzy do očí nad tou krásou výsostnou a nemůžu dál. Teď přede všemi těmi ženskými tam, co jim přednáším, já bych se styděl. Ty knihy, to je samý Dante, samá vzácná stará vydání, třebas benátský Manutius z roku 1507 a jiné. Když budu cítit, že to dojetí na mě jde, a že nemůžu dál, tak nechám ty knihy kolovat, a než s nimi ženské budou hotovy, tak se vzpamatuju“* (Lifka, 1967, s. 38). Jsou zde myšleny přednášky na Vyšší dívčí škole a Dantovy knihy, které nosil za tímto účelem v aktovce.

Z české literatury měl nejraději básníky Karla Hynka Máchu, Jana Nerudu a Otokara Březinu, k nimž se vracel nejčastěji. A dále tři spisovatelky, jež velmi ctil: Boženu Němcovou, Růženu Svobodovou a Boženu Benešovou (Lifka, 1967, s. 39). Šalda si některé oblíbené básníky sám pro sebe nebo své posluchače improvizovaně překládal (Lifka, 1967, s. 39).

---

1 Hebbel, Christian Friedrich, 1813─1863, byl německý dramatik. V ideových dramatech usiloval o reálné ztvárnění nadčasových etických problémů člověka (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996─1998).

2 Barrès, Maurice, 1862─1923, byl francouzský prozaik. Jeho romány odrážejí ponurou atmosféru konce 19. století. Česky vyšlo např. Colette Baudoch, Kniha krve, rozkoše a smrti či Nepřítel zákonů (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996–1998).

3 Mauclair, Camille, vl. jm. Séverin Faust, 1872─1945, byl francouzský básník, romanopisec, životopisec a umělecký kritik (Camille Mauclair, 2017).

Měl rovněž v oblibě předčítání na procházkách po Praze se svými blízkými. A tak se četl např. Goethův *Faust* (Kottnerová, 1938, s. 21). Dle slov Ludmily Kottnerové velmi šetřil na jídle, ale na drahé a vzácné knihy našel peníze vždycky (Kottnerová, 1938, s. 33).

Pro Šaldu jako kritika nikdy nebyla literatura ani ostatní umění, politický a společenský život pouze záležitostí jeho rozumu, ale především citu a srdce. A on se jím občas nechával unášet a kritizované tvůrce tak buď přechválil (jako tomu bylo např. u Růženy Svobodové) nebo jim naopak ukřivdil (např. Fráňu Šrámkovi či Karlu Čapkovi) (Kautman, 1997, s. 148). Dle vyjádření Františka Skácelíka je údajně součástí Šaldovy literární pozůstalosti rukopis, v němž téměř celé dílo Svobodové odmítá (1970, s. 265). Šalda viděl literaturu tak, že ona tvoří společnost a lidé si berou ze snů, přání a idejí autorů své zvyky a mravy. Pro něj byla pravá literatura bojem o stvoření nového člověka a jeho nové kultury (Šalda, 1969, s. 120).

1.3 *Literární vztah Františka Xavera Šaldy a Růženy Svobodové*

Šaldu a Svobodovou spojovalo mimo jiné nadšení a zápal pro kulturní život a literaturu. Byli si velmi blízcí a ve své tvorbě se navzájem podporovali. Na co měl vliv jejich vzájemný literární vztah?

F. X. Svoboda ve své vzpomínkové knize *Světla života* uvádí, že Šalda byl bratrancem Růženy Čápové (Svobodové). Náhodou se spolu setkali na čaji u strýce Kleinera na Smíchově v roce 1886. Tehdy se viděli poprvé. Šalda, student práv, jí začal vypravovat o novém básníku F. X. Svobodovi, jehož nikdo z nich osobně neznal. Svobodovu knihu básní měl Šalda při návštěvě u strýce u sebe. Koupil si ji poté, co si v Lumíru přečetl Vrchlického kritiku, která jej zaujala. Růžena projevila o knihu zájem a tak jí ji Šalda daroval. Kromě dalších okolností i to vedlo k budoucímu sňatku Růženy Čápové s Františkem Xaverem Svobodou (Svoboda, 1968, s. 372). Toto tvrzení je však zcela v rozporu s tím, co uvádí Šalda: *„Když jsem se s ní (*se Svobodovou*) seznámil na podzim roku 1891,...“* (Šalda, 1920, s. 37).

Písemný styk Šaldy se Svobodovou se započal až o několik let později, v lednu 1893. Předtím se však potkávali při různých společenských příležitostech. Patrně i v domácnosti Svobodových (Šalda, 1969, s. 9).

F. X. Šalda a Svobodová měli společné především to, že oba velmi rádi vyhledávali začínající autory a otvírali jim cestu do literárního světa. K tomu jim sloužil literární salon Růženy Svobodové. Do bytu manželů Svobodových pod Starými zámeckými schody přicházeli každý čtvrtek F. X. Šalda, malíři Zdenka Braunerová a Miloš Jiránek, básníci a prozaici Antonín Sova, Bohdan Kaminský, Dida Hennerová (známá později jako Marie Pujmanová), Edmond Konrád, Růžena Schwarzová, lékař František Skácelík, germanista Otokar Fischer, divadelníci Ferdinand Pujman, Jan Bartoš a František Götz, estetik Josef Bartoš, anglista Vilém Mathesius, nakladatel Otakar Štorch-Marien a mnozí další. Převládal zde Šaldův vliv, protože to byl právě on, kdo rozhodoval o přijímání nových účastníků. Kromě toho také určoval témata hovoru a nosil k referátům českou i cizí literaturu (Skácelík, 1970, s. 72). Když se však objevily další salony, např. salon Anny Marie Tilschové, Marie Hennerové (Pujmanové) či nejznámější salon paní Lauermannové, začal salon Růženy Svobodové ztrácet svoji přitažlivost (Sak, 2003, s. 16).

Svobodová vztah k literatuře získala po otci Janu Čápovi, jenž byl nejen literárně vzdělaný, ale v mládí psal i básně. Pyšná na svého otce uchovávala Svobodová sešit jeho německy psaných básní v próze. Kromě nich psal i české satirické verše (Šalda, 1920, s. 51–52).

Růžena Svobodová hledala inspiraci všude kolem sebe. Neustále s sebou nosila svůj notýsek, kam si psala veškeré postřehy, ať už byla v přírodě, na ulici či ve společnosti. Z těchto poznámek pak přejímala celé odstavce do svých literárních prací. Tuto metodu používala již od svých nejranějších literárních začátků a zůstala jí věrná po celý svůj život (Šalda, 1920, s. 16). Podobnou metodu dříve používal i francouzský spisovatel Gustave Flaubert (Štorch-Marien, 1966, s. 74).

Svobodová posílala k přečtení své rukopisy Šaldovi. Například takto četl i její dílo *Písčitá půda* (Šalda, 1969, s. 79). Šalda řadil její tvorbu k Boženě Němcové a Karolině Světlé, avšak Svobodová o sobě neustále pochybovala. Přesto její příběhy o samostatných a duševně činorodých dívkách na pultech dlouho neležely. Mezi mladou generací bylo její dílo oblíbené (Uhrová, 2008, s. 52).

Dle Šaldových slov Svobodová neměla ráda začínající spisovatele, kteří jí přinášeli

své první beletristické pokusy, v nichž se zaobírali pouze vlastní zpovědí a svým já. Nejvíce si vážila umělců, kteří se ve své tvorbě věnovali někomu zdánlivě zcela nezajímavému či dokonce odpornému, jako např. metaři, žebrákovi či stařeně, a přesto dokázali, že si jejich čtenáři tyto postavy zamilovali (Šalda, 1920, s. 36–37).

Nedlouho před svou smrtí trpěla Svobodová po delší četbě mučivými migrénami a tak byla nucena knihy číst jen po úryvcích. Často se stávalo, že po první mravně ošklivé stránce knihu odsoudila a odložila (Šalda, 1920, s. 39).

Po její smrti se Šalda přestěhoval ke Svobodovi, aby společně zachovali její salón a pracovnu. Šalda měl pořádat její literární pozůstalost, postarat se o vydání souborných spisů, z nichž by si honorář napůl rozdělil se Svobodou, ale podle Svobody odevzdal celou korespondenci Boženě Benešové a vydávání jejích spisů přenechal zcela jemu. Bylo zřejmé, že se Šalda zbavuje všeho, co mu spisovatelku připomínalo (Skácelík, 1970, s. 263 a 264).

2 Historie osobní knihovny Františka Xavera Šaldy

2.1 *Šaldova knihovna v Národní knihovně ČR*

F. X. Šalda svou cennou soukromou knihovnu odkázal Národní a universitní knihovně (dnešní Národní knihovně). Macek uvádí, že *„po převozu knihovny do Klementina v roce 1937 jí bylo vyhrazeno oddělení (signatura) 71. Uvnitř oddělení byly knihy v celkovém počtu 3412 titulů (3759 svazků) roztříděny podle formátů do čtyř skupin* (2007, s. 163). Označení C dostaly svazky od 27 cm výšky, D od 25 cm výšky, E od 21 cm a F od 19 cm (Lifka, 1957, s. 71).

Jak uvádí Lifka, Šalda si psal na hřbety nevázaných knih názvy děl, jestliže tam chyběly. Knihař však tyto autografy uřezal (1957, s. 71). Knihy tištěné byly uloženy do regálů vedle speciálních skandinavik a amerikanik. Rukopisy byly uloženy do oddělení rukopisů. Mezi nimi byl strojový rukopis *Juvenilií* a díla *Časové a nadčasové*, jež byly částečně opatřeny Šaldovými ručně psanými opravami. Dále je zde uložen soubor fejetonů vystřižených z denních listů, které se již do tiskového výboru z díla nedostaly (Lifka, 1957, s. 71).

V letech 1937─1940 došlo ke katalogizaci knihovny a záznamy byly zařazeny v generálním katalogu Národní knihovny, kde byly opatřeny poznámkami *„F. X. Šalda“* nebo *„Šaldova knihovna“* a ve čtenářských katalozích jmenném a předmětovém (zde provenience uvedena není). Nebyl pořízen samostatný katalog Šaldovy knihovny, existuje však svazkový místní seznam podle signatur (Macek, 2007, s. 163).

V době, kdy knihovna nebyla uložena v trezoru a jednotlivé svazky byly běžně půjčovány, se jich ztratilo celkem 76. V současnosti její stav činí 3683 svazků, dostupných však pouze k prezenčnímu studiu (Macek, 2007, s. 163). K tomu, aby uživatelé získali přístup k této knihovně, je nutné předložit potvrzení badatelského zájmu.

Jelikož sám František Xaver Šalda knihovně své knihy odkázal, obsahuje každý svazek označení *„Bibliothecae Nationali et Universitarie Pragensi DONO DEDIT: F. X. Šalda“*.

V této části knihovny byly dle provenienčních znaků identifikovány i svazky původně patřící jiným osobnostem. Jedná se o knihy věnovány F. X. Svobodovi a Václavu Tillemu.

Z knih patřících do Svobodova vlastnictví se jedná o tyto dva zjištěné tituly:

1. VRCHLICKÝ, Jaroslav. *Knížata : historické drama o šesti jednáních.* V Praze : F. Šimáček, 1903. 167 s. (71 F 410)

2. VRCHLICKÝ, Jaroslav. *Trilogie o Simsonovi : dramatická báseň o třech částech.* V Praze : F. Šimáček, 1901. (71 F 375)

Václavu Tillemu byl dedikován následující zjištěný titul:

3. MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Příspěvek k estetice českého verše.* V Praze : Státní tiskárna, 1925. (71 D 275)

2.2 *Šaldova knihovna v Památníku národního písemnictví*

Podstatně menší část Šaldovy knihovny (346 sv.), je uložena v Památníku národního písemnictví. Tomu ji předal Bohumír Lifka, který uspořádal Šaldovu pozůstalost a založil Archiv F. X. Šaldy. Knihy ze Šaldovy knihovny jsou zpracovány pod označením Sbírka Šalda.

Z této sbírky byly na základě dedikací identifikovány jako knihy patřící Františku Xaveru Šaldovi následující tituly:

4. *Alfréd Mombert.* Překlad Emanuel Lešehrad. Praha : E. Lešehrad, 1908. 70 s. (Sb. Šalda 19)

5. ČERNÝ, Václav. *Karel Čapek.* Praha : Fr. Borový, 1936. (Sb. Šalda 233)

6. DEML, Jakub. *Šlépěje.* V Jinošově na Moravě : [J. Deml], 1918. 74 s. (Sb. Šalda 86)

7. GÖTZ, František. *Anarchie v nejmladší české poesii.* Brno : St. Kočí, 1922. (Sb. Šalda 32)

8. KONRÁD, Edmond. *Návrat mládí : hra o pěti dějstvích.* Praha : Fr. Borový, 1923. 74 s. (Sb. Šalda 068)

9. KONRÁD, Edmond. *Širočina : hra o pěti dějstvích s prologem.* Praha : Fr. Borový, 1923. (Sb. Šalda 067)

10. KOPTA, Josef. *Očima legionáře.* Praha : Legionářský směr, 1923. 219 s. (Sb. Šalda 080)

11. PŘIBYSLAV, Zdeněk. *Cestou k velikému míru : básně.* Praha : Z. Přibyslav, 1922. (Zmatlík a Palička). 60 s. (Sb. Šalda 023)

12. SPILKA, Zdeněk. *Jarní romance.* V Brně : A. Píša, 1936. 18 s. (Sb. Šalda 038)

13. ŠTORCH-MARIEN, Otakar. *Modrý kolibřík : cyklus prós z roku 1921-1923.* Praha : Aventinum, 1923. 62 s. (Sb. Šalda 241)

14. ZAVŘEL, František. *Vzpoura : drama ve 3 dějstvích.* Praha : František Švejda, 1923. (Sb.Šalda 29)

Kromě nich lze i zde identifikovat svazky, které nebyly ve vlastnictví Šaldy. Jedná se o knihy i časopisy, které byly po Šaldově smrti dokupovány po antikvariátech pro Archiv F. X. Šaldy a rovněž ty, jenž byly psány jako vzpomínka na Šaldův život a dílo (např. *Na paměť F. X. Šaldy, sborník vzpomínání, lásky a vděčnosti*, který vyšel v roce 1938 a sestavil jej Bohumír Lifka).

V celku označeném jako Sbírka Šalda byla dle provenienčních znaků rovněž zjištěna řada knih patřících do osobních knihoven dalších osobností. Nalezené dedikace umožnily jejich přesnější identifikaci. Nejvíce z nich (13 titulů) patřilo Růženě Svobodové. Dále jsou zde zastoupeny knihy Bohumíra Lifky. Několik knih bylo také dedikováno F. X. Svobodovi, Šaldovu bratrovi Aloisovi, Ludmile Kottnerové, Janu Voborníkovi či Primusi Sobotkovi.

Z vlastnictví Růženy Svobodové byly identifikovány následující tituly:

15. BENEŠOVÁ, Božena. *Člověk.* Praha : F. Borový, 1919. 316 s. Žatva, kn. 8. (Sb. Šalda 424)

16. BENEŠOVÁ, Božena. *Kruté mládí.* Praha : J. R. Vilímek, / kolem r. 1917 /. 221 s. Vilímkova knihovna, sv. 136. (Sb. Šalda 398)

17. BENEŠOVÁ, Božena. *Nedobytá vítězství.* Praha : J. R. Vilímek, / kolem r. 1910 /. 182 s. Vilímkova knihovna. (Sb. Šalda 398, přív. 2.)

18. BENEŠOVÁ, Božena. *Tři povídky.* Praha : F. Topič, 1914. 109 s. Osení. 56. (Sb. Šalda 398, přív. 1.)

19. BOUŠKA, Sigismund. *Děti.* Praha : Čsl. Akciová tiskárna, 1918. 378 s. (Sb. Šalda 374)

20. MACHAR, Josef Svatopluk. *Golgatha.* 2. vyd. Praha : F. Šimáček, 1904. 226 s. (Sb. Šalda 378)

21. MACHAR, Josef Svatopluk. *Jed z Judey.* Praha : F. Šimáček, 1906. 236 s. (Sb. Šalda 396)

22. MACHAR, Josef Svatopluk. *Veršem i prosou.* Praha : Grosman a Svoboda, 1908. 200 s. (Sb. Šalda 366)

23. MALÍŘOVÁ, Helena. *Právo na štěstí.* Praha : F. Šimáček, 1908. 295 s. (Sb. Šalda 406)

24. NOVÁKOVÁ, Teréza. *Děti čistého živého.* Praha : J. R. Vilímek, / kolem r. 1909 /. 602 s. Vilímkova knihovna. (Sb. Šalda 397)

25. PUJMAN, Ferdinand. *Poznámky o dramaturgii Smetanových oper.* Praha : F. Borový, 1919. 58 s. (Sb. Šalda 433)

26. ROSSETTI, Dante Gabriel. *Das Haus des Lebens : Eine Sonettenfolge aus dem Englischen von Otto Hauser.* Leipzig : E. Diederichs, 1900. 103 s. (Sb. Šalda 375)

27. SARRAZIN, Gabriel. *La renaissance de la poésie anglaise.* Paris : Perrin, 1889. 279 s. (Sb. Šalda 387)

Tituly identifikovány jako patřící Bohumíru Lifkovi (převážně dedikovány Františkem Xaverem Šaldou):

28. STEHLÍK, Ladislav. *Kvetoucí trnka.* Praha : Fr. Borový, 1936 (v Brně : Akc. mor. knihtiskárna Polygrafie). 90 s. (Sb. Šalda 013)

29. SVOBODA, F. X. *Večerní zvon.* V Praze : J. R. Vilímek, 1935. 168 s. (Sb. Šalda 161)

30. ŠALDA, F. X. *Dítě : komedie o třech aktech.* Praha : Aventinum, 1923. (Sb. Šalda)

31. ŠALDA, F. X. *Dřevoryty staré i nové.* V Praze : Melantrich, 1935. 218 s. (Sb. Šalda 140)

32. ŠALDA, F. X. *Juvenilie : stati, články a recense z let 1891–1899.* Praha : Aventinum, 1925. 339 s. (Sb. Šalda 116)

33. ŠALDA, F. X. *Mladé zápasy : juvenilie II.* V Praze : Melantrich, 1934. 360 s. (Sb. Šalda 138)

34. ŠALDA, F. X. *Moderní literatura česká : podmínky historické a národní : logika vývojová : dnešní problémy a nebezpečí.* Praha : Aventinum, 1920. (Sb. Šalda 156)

35. ŠALDA, F. X. *Sieben Gedichte.* Prag : 1927 (Sb. Šalda 236)

36. ŠALDA, F. X. *Strom bolesti : cyklus básní z roku 1920.* Praha : Aventinum, 1920. (Sb. Šalda 104)

37. ŠALDA, F. X. *Tažení proti smrti, čili, Pán, který nemohl sestárnout : komedie o třech aktech.* Praha : Aventinum, 1926. (Sb. Šalda 113)

38. ŠALDA, F. X. *Zástupové : dramatická báseň o pěti dějstvích.* Praha : Aventinum, 1921. (Sb. Šalda 108)

Knihy původně patřící Františku Xaveru Svobodovi:

39. ALEX, Adolf Jelínek. *Černošedé oči.* 3. vyd. Praha : Equiria, 1933. 156 s. (Sb. Šalda 412)

40. SCHWARZOVÁ, Růžena. *Růžena Svobodová ve vzpomínkách své žačky*. Praha : Společnost Českého Červeného kříže, 1940. 115 s. (Sb. Šalda 405)

41. SCHWARZOVÁ, Růžena. *Srdce : Básně*. Trenč. Teplá : Kruh priatel' Slovenska, 1922. 40 s. Holubica, sv. 3. (Sb. Šalda 415)

Z knih patřících Ludmile Kottnerové byly zjištěny tyto tituly:

42. FLAUBERT, Gustave. *Bouvard et Pécuchet.* Paris : Louis Conard, 1910. (Sb. Šalda 253)

43. SVOBODOVÁ, Růžena. *Přetížený klas : 1894.* V Praze : F. Šimáček, 1896. 59 s. (Sb. Šalda 044)

44. ŠALDA, F. X. *J. A. Rimbaud: božský rošťák.* Praha : Aventinum, 1930. (Sb. Šalda 153)

45. ŠALDA, F. X. *Juvenilie : stati, články a recense z let 1891–1899.* Praha : Aventinum, 1925. 339 s. (Sb. Šalda 116)

46. ŠALDA, F. X. *Loutky i dělníci boží : román milostný.* Praha : Melantrich, 1935. (Sb. Šalda 120)

47. ŠALDA, F. X. *Moderní literatura česká : podmínky historické a národní : logika vývojová : dnešní problémy a nebezpečí.* Praha : Grosman a Svoboda, 1909. 72 s. (Sb. Šalda 025)

48. ŠALDA, F. X. *Zástupové : dramatická báseň o pěti dějstvích.* Praha : Aventinum, 1921. (Sb. Šalda 108)

Rovněž byla zjištěna jedna kniha rukopisně dedikovaná Šaldovu bratrovi Aloisovi:

49. VERHAEREN, Émile. *Mnohonásobný lesk.* Praha : B. Kočí, 1917. (Sb. Šalda 81)

Janu Voborníkovi byla dedikována tato kniha:

50. LACINA, Václav. *Krysa na hřídeli : Parodie & Cie.* Nusle : F. Svoboda, (Vyšehrad : Ant. Reis), 1926. 47 s. (Sb.Šalda 234)

Uvnitř sbírky Šalda se nachází i titul dedikovaný Primusi Sobotkovi:

51. ŠALDA, F. X. *Boje o zítřek : meditace a rapsodie 1898–1904.* Praha : Volné směry, 1905. (Sb. Šalda 134)

3 Šaldova osobní knihovna

3.1 *Charakteristika Šaldovy osobní knihovny*

Šaldova soukromá knihovna je reprezentativní počtem svazků (obsahuje jich přibližně 3683) i samotným obsahem. Její majitel si na ní velmi zakládal a shromažďoval ji od 80. let 19. století až do své smrti v roce 1937. Řadu knih obdržel i s osobním věnováním – od českých i zahraničních dedikátorů. Část jeho knihovny mu rovněž sloužila v době jeho přednášení na univerzitě.

Většina knih pochází z 19. století, převážně z poslední čtvrtiny, a z 20. století (do roku 1937). Nachází se zde i některé knihy ze 16. – 18. století (Macek, 2007, s. 163).

Česká literatura je v Šaldově knihovně na prvním místě zastoupena zejména díly Šaldových současníků. Šalda se však zajímal i o starší českou literaturu, o čemž svědčí Chelčického *Postila* a Balbínova *Miscellanea*. Vlastnil též řadu odborných a slovníkových prací, z nichž jako příklad uveďme *Vlčkovy Dějiny literatury české*, díla Jakobsonova, Mukařovského, Hostinského[4], Tilleho, Gebauera ad. (Hejnová, 1990, s. 109).

F. X. Šalda se velmi zajímal o francouzskou kulturu, a tak není překvapující, že z celkového počtu 3349 děl téměř třetinu obsahu jeho knihovny (tj. 1020 děl) tvoří francouzská literatura v originálech, včetně překladů do češtiny. Francouzská literatura se svým záběrem vyrovná literatuře české, zahrnující necelou polovinu (1480 děl) Šaldovy knihovny. Obsahuje v podstatě vše od klasických a historických spisů, až po soudobé básníky, prozaiky typu Verlaina, Apollinaira, Cocteaua či Valéryho
(Hejnová, 1990, s. 108).

Necelých 15% knihovna zaujímají knihy v němčině včetně německých překladů literatur severských, ruské a v nemnoha případech i literatur antických a orientálních. Jsou zde také zastoupeny knihy v jiných jazycích, například v angličtině a italštině (Macek, 2007, s. 163).

4 Hostinský, Otakar, 1847–1910, byl český estetik, hudební vědec, výtvarný teoretik, kritik a pedagog. Profesor na UK v Praze. Představitel formalismu a zakladatel moderní české hudební vědy a estetiky (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996–1998).

Šalda byl po celý život obdivovatelem díla F. M. Dostojevského a měl i těsný vztah k literatuře německé, zvláště ke Goethovi. Od svého mládí studoval německou estetiku, literární teorii a filozofii od Immanuela Kanta přes Friedricha Nietzscheho, Wilhelma Diltheye[5] a další po Oskara Walzela[6], Josefa Nadlera[7], Herberta Cysarze a jiné, jak dokládá jeho knihovna (Macek, 2007, s. 164).

Mezi knihy získané Šaldou do knihovny v osmdesátých letech 19. století patří mimo jiné Leibnizova *Monadologie* v Durdíkově překladu (1884), *Dějiny filosofie nejnovější* Josefa Durdíka[8] (1887) a z téhož roku Masarykovo dílo *Versuch einer concreten Logik* (Macek, 2007, s. 164). Po roce 1886 do Šaldovy knihovny přibylo několik slovníků. Byly to Griebovy anglicko-německé slovníky, Sachsův *Německo-francouzský slovník* z roku 1885 a Mourkův *Anglicko-český slovník* (vyd. 1879). K nim v roce 1891 přibyla Sládkova *Mluvnice jazyka anglického* (Lifka, 1957, s. 66).

V letech 1902–1911 do knihovny přibyla díla autorů Šaldovi zvláště blízkých. Patří k nim mimo jiné Jacobsen, Taine, Carlyle, Flaubert, Verlaine, Goncourtové, André Chénier, Ruskin, Shelley, Thoreau, Whitman, Goethe, Keller a Conrad Ferdinand Meyer[9] (Macek, 2007, s. 164).

V knihovně lze identifikovat dvě vrstvy přírůstků. Do roku 1917 se jedná o díla ze světových literatur, která byla Šaldovi osobnostně blízká. Od dvacátých let lze již sledovat formování knihovny profesorské, jejímž obsahem jsou zejména knihy z domácí i cizí literatury, o nichž Šalda přednášel a psal. I zde jsou však skupiny poukazující na

5 Dilthey [dyltaj], Wilhelm, 1833–1911, byl německý filozof. Hlavní dílo Einleitung in die Geschichtswissenschaften (Úvod do vědy duchovní) (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996–1998).

6 Walzel, Oskar, 1864─1944, byl rakouský literární vědec (Oskar Walzel, 2017).

7 Nadler, Josef, 1884─1963, byl rakouský germanista a literární historik (Josef Nadler, 2017).

8 Durdík, Josef, 1837–1902, byl český filozof a estetik, vůdčí představitel českého herbatismu ve filozofii, psychologii, estetice a teorii umění. Profesor na UK, básník a dramatik. Byl rovněž popularizátorem vědy (Český biografický slovník XX. století, 1999).

9 Meyer, Conrad Ferdinand, 1825─1898, byl švýcarský básník a prozaik. Je autorem balad, historických veršovaných eposů a formálně propracovaných historických novel (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996─1998).

zvláštní zájmy a lásky – nápadná je kupříkladu četnost knih Anatola France a André Gida, francouzských vydání i českých překladů (v starší části knihovny jim odpovídají Flaubert a Goethe). *„Zvláště si Šalda zakládal na dvanáctisvazkovém úplném vydání Gideových spisů (Paris 1933─1937)“* (Macek, 2007, s. 164). K růstu knižních souborů docházelo u příležitosti různých výročí. Jako příklad lze zmínit třísté výročí smrti Shakespeara či šestisté výročí smrti Danta. Několikasemestrový výklad Danta na univerzitě má v Šaldově knihovně zajímavý doklad v podobě bohaté cizí, zejména italské a francouzské dantovské literatuře i v několika vydáních jeho děl (Macek, 2007, s. 164).

3.2 *Analýza jednotlivých částí knihovny*

3.2.1 *Česká literatura*

Českou literaturu nacházející se v Šaldově knihovně lze rozdělit na starší českou literaturu, jež je zastoupena především díly Petra Chelčického a Bohuslava Balbína a na literaturu psanou Šaldovými současníky.

Součástí knihovny je i vlastní Šaldovo dílo či knihy vydané k jeho jubileím. Za všechny jmenujme *První přijímání* z roku 1927, povídky *Dřevoryty staré i nové* nebo divadelní hru *Franziska* z roku 1935 psanou na stroji a dva svazky *Juvenilií*, z nichž první část obsahuje stati, články a recenze z let 1891 – 1899 a druhá část *Mladé zápasy* – posudky, odsudky a útoky z let 1893 – 1899. K jeho 50. narozeninám vyšel v roce 1918 sborník nazvaný *F. X. Šaldovi k padesátinám*. Jeden ze dvou zjištěných svazků byl z fondu Národní knihovny vyřazen a druhý obsahuje věnování R. J. Malého, který spolu s Ferdinandem Pujmanem sborník redigoval.

Za pozornost stojí také rozsáhlé dílo českého jezuity Bohuslava Balbína zvané *Miscellanea historica regni Bohemiae* (*Rozmanitosti z historie Království českého*), jež je psáno formou vlastivědné encyklopedie Čech. Vzácné je i tím, že pochází z roku 1682.

Od Petra Chelčického se v Šaldově knihovně nachází dvě známá díla. Prvním z nich jsou dva díly sbírky kázání s názvem *Postilla*. Vydání vlastněné Šaldou pocházejí z let 1900 a 1903 a upravil je Emil Smetánka. Text je převzat z tisku z roku 1522 a je psán

mírně upravenou starou češtinou. Obsahuje citace z Bible. Druhý díl je rovněž psán starou češtinou a jeho součástí je slovník s výkladem slov a vazeb.

Druhé Chelčického dílo je traktát *Síť víry* (1912). Opět je upraveno Emilem Smetánkou a doplněno předmluvou. I zde je text psaný staročeštinou.

V Šaldově knižní sbírce nacházíme rovněž *Kosmovu kroniku českou*, přeloženou z latiny a vydanou v roce 1929.

Z Šaldových současníků, z nichž někteří se věnovali odborné literatuře, má zastoupení čtyřmi zjištěnými svazky Jan Mukařovský. Šalda měl z jeho děl např. *Máchův Máj*, vydaný v roce 1928. Jedná se o estetickou studii. Ve svazku *Polákova Vznešenost přírody* z roku 1934 dokonce nacházíme autorovo věnování F. X. Šaldovi.

Díla básníka Antonína Sovy, celoživotního Šaldova blízkého přítele, jsou rovněž součástí jeho knihovny. Většinou se jedná o básnické sbírky, z nichž některé jsou s osobním věnováním. Celkem bylo uvnitř Šaldovy knihovny zjištěno 19 svazků především básnických sbírek a povídek. Uveďme např. dílo *Ještě jednou se vrátíme* (1912). Do několika z nich je vepsána rukopisná dedikace Šaldovi.

Básnických sbírek u Šaldy nacházíme celou řadu. Jejich autory jsou dále např. Karel Hlaváček, Vítězslav Nezval, Jaroslav Seifert či Stanislav Kostka Neumann. Jsou zde známá i méně známá díla vydaná většinou mezi desátými a třicátými lety 20. století. Jako příklad uveďme sbírku *Hořec* od Františka Halase, *Žalmy* Karla Hlaváčka, jež byly vydány z jeho pozůstalosti v roce 1934. Neumannova sbírka *Kniha lesů, vod a strání*, která obsahuje básně z let 1907–1913 či sbírka veršů *Těžká hodina* od Jiřího Wolkera. V Šaldově knihovně se nachází též několik Theerových básnických sbírek. *Výpravy k já* z roku 1900, v němž se vyskytuje i autorova dedikace, dále sbírka *Úzkosti a naděje* (1911) a *Všemu navzdory* (1916), vydaná nedlouho před autorovou smrtí. Dále zde od Theera najdeme dílo *Háje, kde se tančí* z roku 1920. Jedná se o kombinaci prózy a básní. Ze starších autorů jmenujme Karla Hynka Máchu a jeho básnickou skladbu *Máj.*

V Šaldově knihovně bylo zjištěno minimálně 34 divadelních her. Nacházíme zde komedie i tragédie. Komedie jsou zastoupeny např. hrami *Krkavci* (1924) a *Strašidelný*

dům (1926) od Jana Bartoše, dále se objevují hry dvojice Jiří Voskovec a Jan Werich. Z těch uveďme např. *Osel a stín* (1933) nebo *Balada z hadrů* (1936). Zastoupena je také veselohra Růženy Svobodové *V říši tulipánků* vydaná v roce 1903. Z tragédií jsou to např. hra *Husité* (1919) a *Bílá Hora* (1924) od Arnošta Dvořáka[10].

Dalším literátem, jehož dílo obohatilo Šaldovu knihovnu, je Vladislav Vančura. Zjištěných svazků je celkem osm. Jeden z nich, román *Tři řeky*, byl z fondu Národní knihovny vyřazen. Vedle Vančurova románu *Markéta Lazarová* (1931) se u Šaldy objevují i dramata *Nemocná dívka* (1921), *Alchymista* (1927) či *Jezero Ukereve* (1935), z nichž prostřední je s autorovým věnováním.

Reprezentativní je zastoupení děl Karla Čapka. Uvnitř Šaldovy knihovny se objevují nejen jeho novely a romány, nýbrž i studie, divadelní hry a cestopisy. Bylo zjištěno 21 svazků. Z nejznámějších románů jsou to *Krakatit* (1924) a *Továrna na absolutno* (1925). Šalda měl též části tzv. noetické[11] trilogie, skládající se z novel *Povětroň*, *Hordubal* a *Obyčejný život*. Identifikovány byly první dvě z nich. Dále je v knihovně zajímavá cestopisná kniha z cest s názvem *Anglické listy* (1924), *Obrázky z Holandska* z roku 1932 a rovněž cestopis *Cesta na sever* (1936). Ve své studii *Marsyas čili Na okraj literatury* se Čapek věnuje slovesnému umění a bulváru. Jako rukopis byla tištěna divadelní hra *Loupežník* (1920). Objevujeme rovněž výbor z Čapkovy prózy sestavený
v roce 1934 Janem Mukařovským, jeho překlady francouzské poezie (1936) či knihu vzpomínek, úvah a rozhovorů *Hovory s T. G. Masarykem* (1935).

Od Čapkova bratra Josefa nacházíme dva soubory kubisticko-expresionistických povídek *Lelio* a *Pro Delfína* vydané roku 1925 a knihu filozofických úvah *Kulhavý poutník: Co jsem na světě uviděl* z roku 1936.

---

10 Dvořák, Arnošt, 1881–1933, byl český dramatik, divadelní kritik a publicista. V roce 1905 absolvoval studium medicíny na české univerzitě v Praze a poté působil jako vojenský lékař v rakousko-uherské a později v československé armádě. Do literatury vstoupil časopisecky publikovanými verši a prózami, nejvíce se však věnoval historickému dramatu. Svou původní dramatickou tvorbu spojoval s rozsáhlou divadelně-kritickou a teoretickou činností (Český biografický slovník XX. století, 1999).

11 noetika, teorie poznání – je filozofická nauka o poznání, o jeho zdrojích, podmínkách, možnostech a mezích (Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích, 1999).

Rovněž knihy od Ladislava Narcise Zvěřiny jsou součástí knihovny Františka Xavera Šaldy. Jednou z nich je i studie básnického vývoje Antonína Sovy (1918) s autorovým věnováním. Dále Šalda vlastnil díla *Slovenské písně* (1919) a *Samarský hlad* (1927), taktéž s dedikacemi.

Nyní si uveďme díla ženských autorek, jichž je u Šaldy rovněž celá řada. Výrazně je zde zastoupeno dílo Boženy Benešové (identifikováno bylo 14 svazků). Převážně se jedná o romány a povídky. Z románů uveďme např. *Podzemní plameny* (1929) a dva svazky díla *Člověk* (1934). Z roku 1910 měl Šalda povídku *Nedobytá vítězství*. Od Růženy Svobodové Šalda dostal s věnováním např. dvoudílný román *Milenky*, knihu *Posvátné jaro* (1912), povídky s názvem *Po svatební hostině* (1916) či *Pokojný dům* (1917). Dále v knihovně nacházíme díla autorek jako Anna Maria Tilschová, Marie Majerová či Teréza Nováková.

3.2.2 Slovenská literatura

Slovenská literatura zahrnuje zejména studie, stati a básnické sbírky.

Literárně-kritické stati jsou zastoupeny pracemi Jána Elena Bora *Návrat k minulosti* (1933) a *Poezia povojnového Slovenska* (1934). Rudo Brtáň[12] je autorem literárně-estetické studie *Poezia Ivana Krasku* (1933).

Z básnických sbírek vlastnil Šalda mimo jiné dílo Andreje Guotha[13] s názvem *Na rozlúčku* (1930).

3.2.3 Světová literatura

Bylo zjištěno, že světová literatura obsažená v Šaldově knihovně je zastoupena

12 Brtáň, Rudolf, 1907–1998, byl slovenský gymnazijní profesor, vědecký pracovník literárněvědného ústavu SAV v Bratislavě. Psal básně a překládal německou a slovanskou poezii. Věnoval se literárně-historickému výzkumu (Rudolf Brtáň, 2017).

13 Guoth, Andrej, 1906-1929, byl slovenský básník, jehož básnická sbírka Na rozlúčku vyšla až posmrtně v roce 1930 (Andrej Guoth, 2017).

především díly francouzských a německých autorů. Nacházíme zde obecně známá jména jako Johann Wolfgang von Goethe, Arthur Rimbaud či Paul Verlaine. Součástí je také další cizojazyčná literatura, včetně antické a orientální. Kromě originálů Šalda vlastnil překlady do různých jazyků.

Žánrově je Šaldova knihovna rovněž velmi pestrá. Její majitel shromažďoval vše od studií a esejů, přes poezii a drama, až k románům a biografiím. Studie, eseje a přednášky se většinou týkají literatury a jejích autorů nebo národních otázek.

Španělská literatura je zastoupena mimo jiné čtyřmi svazky Cervantesova rytířského románu *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha.*

Z literatury italské, jak již bylo zmíněno v 1. kapitole, si Šalda cenil díla Danta Alighieriho. V Šaldově knihovně nalézáme slavnou epickou báseň *Božská komedie*. Objevuje se v italštině i v českém překladu.

Knihy severských autorů mají v knihovně též své místo. Jedná se především o romány, např. kniha dánsky píšícího islandského spisovatele Gunnara Gunnarsona[14] Sedm dní temnoty (1934).

Jak již bylo uvedeno, francouzská literatura má v Šaldově knihovně významné postavení. Z románů jmenujme např. díla bratrů Goncourtů, jichž měl Šalda celkem šest titulů. Nejstarší, *La femme au dix-huitième siècle*, pochází z roku 1890. Nejmladším je vydání románu *Idèes et sensations* z roku 1900. Díla Edmonda a Julesa Goncourtových vlastnil Šalda v originálech.

Součástí knihovny jsou rovněž francouzská i česká vydání básnické sbírky *Květy zla* Charlese Baudelaira z let 1911,1929 a 1935. Na předsádce vydání z roku 1911 nacházíme poznámku F. X. Šaldy, ve které uvádí: *„Výčet básní, jež činí toto vydání úplným proti censurovanému vydání původnímu“*.

14 Gunnarsson, Gunnar, 1899─1975, byl islandský spisovatel, jehož dánsky psané romány z islandské historie i současnosti (např. Pokrevní bratři) byly přeloženy do mnoha jazyků (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996─1998).

Zajímavá je i přítomnost děl francouzského básníka, divadelníka, filmaře a člena Francouzské akademie Jeana Cocteaua, jehož k vytvoření celé řady literárních i filmových děl inspiroval jeho dlouholetý životní partner, herec Jean Marais (Jean Cocteau, 2017). Uveďme z jeho tvorby např. francouzské vydání divadelní hry *Antigone* z roku 1928, český překlad hry *Svatebčané na Eiffelce: Podívaná*, který vydal Odeon v roce 1923. V díle *Le Rappel à l'ordre* (1926) se nachází podpis F. X. Šaldy z dubna 1926.

Početně významné zastoupení mají ve starší části knihovny (mluvíme o období od 90. let 19. století až po desátá léta 20. století) díla Johanna Wolfganga von Goetha (15 sv.) a Gustava Flauberta (18 sv.). V mladší části knihovny (převážně 20.–30. léta 20. století) jim odpovídají díla André Gida (35 sv.) a Anatola France (22 sv.). Svým zastoupením cca 20 svazků je výrazné i dílo Romaina Rollanda. Tato díla jsou podrobněji popsána v dalších částech kapitoly.

3.2.3.1 Díla Johanna Wolfganga von Goetha

V Šaldově vlastnictví se nacházela hned tři různá vydání nejslavnějšího Goethova díla *Faust*. Dvě vydání v německém originále, která jsou označena signaturami 71 F 439 a 71 F 75 a český překlad Otokara Fischera doplněný poznámkami a věnováním. Tento vyšel v Praze roku 1928.

Slavnostní hra *Pandora* se v Šaldově knihovně objevuje ve dvou svazcích. První je vydání v originále a druhé v překladu Pavla Eisnera[15], v němž se dočítáme, že *„jeho prvnímmvlastníkem je F. X. Šalda v Praze.“* Obsahuje rovněž věnování překladatele.

3.2.3.2 Díla Gustava Flauberta

Zajímavostí je rukopisná Šaldova poznámka na předtitulním listě v díle s názvem *Lettres a sa nièce Caroline* z roku 1906. Šalda si zde poznamenal: *„Tuto knížku dostal jsem darem od Růženky, když jsme byli spolu v Paříži v 1906 - … mně žiletky koupila. F. X.*

15 Eisner [ajznr], Pavel, 1889─1958, byl český literární kritik, publicista, básník a překladatel německého židovského původu. Autor mimo jiné studií a esejů o češtině a teorii překladu (Chrám i tvrz, Bohyně čeká) a básnické sbírky Sonety kněžně (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996─1998).

Š.“ Myšlena je tím spisovatelka a Šaldova blízká přítelkyně Růžena Svobodová. Kniha je označena signaturou 71 E 422.

Další poznámky nalézáme i v dílech *Par les Champs et par les grève* či *Trois conte*. Většinou se jedná o překlady slovíček z textu na okrajích stránky, což měl Šalda ve zvyku provádět u cizojazyčných knih. Výjimkou není ani podtrhávání a podobné zásahy v textu.

Ve svazcích Gustava Flauberta se nachází Šaldovy podpisy. Jeden v knize s názvem *Correspondance* pod signaturou 71 E 541. Druhý, z roku 1902, ve svazku *Trois Contes* vydaném v roce 1896.

Z dalších Flaubertových děl Šalda vlastnil román *Salambo* – jeden svazek vydaný v Paříži v roce 1910 (v kožené vazbě) a druhý v českém překladu Jaroslavy Vobrubové Veselé, k němuž Šalda napsal úvodní studii. V jeho knihovně rovněž nalézáme román *Madame Bovary* vydaný v Paříži v roce 1910.

V díle *Prosté srdce* v překladu Marie Majerové je možno číst i překladatelčinu dedikaci Šaldovi ze dne 31. prosince 1910: *„Vzácnému příteli a mistru v hluboké úctě žačka poslušná, Mařka Majerová.“* Kniha je označena signaturou 71 F 260.

3.2.3.3 Díla André Gida

Významné je dříve zmíněné dvanáctisvazkové úplné vydání Gideových spisů z let 1933–1937.

Patrně nejstarším svazkem je německé vydání komedie *Prométheus špatně připoutaný (Der schlechtgefesselte Prometheus)* z roku 1909, které nalezneme pod signaturou 71 D 185.

Podpis F. X. Šaldy byl identifikován pouze v jednom ze Gidových děl. Jedná se o esej s názvem *Prétextes*, vydanou v Paříži roku 1926.

V Šaldově knihovně najdeme originály i české překlady Gideových románů, esejí či lyrické prózy. Z románů uveďme dílo z roku 1925 s názvem *Les Faux-monnayeurs*, jehož

české vydání z roku 1932, nazvané *Penězokazi* v překladu Josefa Heyduka[16], rovněž Šalda vlastnil. K tomu se vztahuje esej *Journal des Faux monnayeurs* (*Deník penězokazů*) z roku 1927, v níž André Gide vysvětluje své tvůrčí postupy při psaní románu Penězokazi (André Gide, 2017).

3.2.3.4 Díla Anatola France

Čtyři svazky děl Anatola France obsahují podpis F. X. Šaldy. První svazek, *La révolte des anges*, byl vydán v Paříži v roce 1914. Šaldův podpis pochází ze srpna 1924, jak je u něj uvedeno. Ve druhém svazku, který nese název *Les Matinées de la Villa Said*, nacházíme podpis F. X. Šaldy z července roku 1922. Třetí svazek, humoristicko-satirický román s názvem *Le crime de Sylvestre Bonnard, membre de l'Institut* vydaný v Paříži v roce 1923, obsahuje na obálce podpis F. X. Šaldy ze srpna 1924. Poslední podpis nalezený v jednom z děl France, označeném signaturou 71 F 50, je ze srpna roku 1927.

Dále se ve svazcích děl Anatola France objevují i Šaldovy rukopisné poznámky. Zmiňme poznámky k dílu *Sur la Pierre Blanche*, vydaného v Paříži roku 1905, v němž se nachází i výše zmíněný Šaldův podpis. Majitel si na předsádce vypsal své postřehy k obsahu knihy a uvedl k nim i jednotlivé strany, k nimž se vztahují. Např. uvádí: *„Nové a nové zjišťování, že není spravedlnosti na světě.“* Poznámka patří k Šaldou podtrženému textu na stranách 191 a 192.

Rukopisné postřehy Šaldovy se objevují i v dalších svazcích tohoto autora. Uveďme např. knihu stylizovaných vzpomínek z dětství s názvem *Le livre de mon ami* (*Kniha přítelova*) z roku 1924 či autobiografii nazvanou *Pierre Nozière* vydanou ve stejném roce.

3.2.3.5 Díla Romaina Rollanda

Kromě několika Rollandových románů u Šaldy nacházíme i jeho úvahy a studie

16 Heyduk, Josef, vl. jm. J. Hejduk, pseud. Karel Jungl, 1904─1994, byl český prozaik, překladatel a fejetonista. Překládal zejména z francouzské literatury 19. a 20. století (Penězokazi, Evženie Grandetová) (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996─1998).

zaměřené na hudební skladatele ze 17.–19. století, opery či hudební život Francie po roce 1870.

Z románů se jedná o čtyřdílnou románovou skladbu *Okouzlená duše*, jež byla vydána v roce 1928. Dále nacházíme román *Colas Breugnon* (1923) s autorovým věnováním. Uveďme také třísvazkový francouzský originál *Jean Christophe* nebo jeho překlad vydaný v Praze v roce 1934.

Šalda vlastnil i Rollandovu dramatickou protiválečnou grotesku *Liluli*, vydanou v Paříži v roce 1919 nebo biografická díla *Život Beethovenův* a *Život L. N. Tolstého* v překladu Marie Kalašové[17], jež Šaldovi oba své překlady věnovala.

3.2.4 Antická literatura

Šalda se zajímal i o literaturu a vědění starověku, o čemž vypovídá část jeho osobní knihovny. Zastoupena jsou zde díla klasiků – Homéra, Platóna či Sofokla.

Homérova *Illias a Odysseia* se v Šaldově vlastnictví objevuje v překladech Otmara Vaňorného[18]. Pod názvem *Illias* měl Šalda vydání z roku 1926 a pod názvem *Odysseia* vydání z roku 1921. Zjištěno bylo rovněž francouzské vydání *L'Odysée* z roku 1924. Z eposů dále jmenujme *Aeneis* od Vergilia, jenž je inspirován Homérovým dílem (Aeneis, 2017).

Objevují se zde i různé Platónovy dialogy. Např. *Faidón*, jenž líčí poslední den Sokratova života. Toto dílo měl Šalda v českém vydání z roku 1935. Vlastnil ovšem i vydání německé pod názvem *Phaidon*. Z dalších dialogů lze zmínit *Faidros* (1913).

---

17 Kalašová, Marie, 1854─1937, byla česká spisovatelka a překladatelka z francouzštiny, italštiny a němčiny. Je autorkou významné antologie o Juliu Zeyerovi. Věnovala se také psaní úvah a přednášek, v nichž se zabývá překládanými autory. Osobně se znala s řadou francouzských a italských spisovatelů, např. s Romainem Rollandem (Marie Kalašová, 2017).

18 Vaňorný, Otmar, 1860─1947, byl český učitel, spisovatel a zejména překladatel antické poezie (Otmar Vaňorný, 2017).

V Šaldově knihovně nacházíme i klasické divadelní hry. Uveďme např. Plautovu *Komedii o strašidle* ve vydání z roku 1926.

3.2.5 Orientální literatura

V malém množství (4 sv.) byla uvnitř Šaldovy knihovny zjištěna díla orientální. Je to část staroindického díla *Mahábhárata* s názvem *Nalah a Damajantí*, vydaná v roce 1924. Původně bylo dílo napsáno ve verších, ale tento překlad je v próze. Neobjevují se zde žádné Šaldovy rukopisné poznámky.

Součástí knihovny je rovněž dílo Vincence Lesného[19] s názvem *Buddhismus: Buddha a buddhismus pálijského kánonu* z roku 1921. Dále zde najdeme filozofické dílo, jehož autorem je starověký čínský představitel taoismu Čuang-Tse[20]. Jmenuje se *Myšlenky čínského filosofa Čuang-Tse a* jedná se o vydání z roku 1930.

Uvnitř Šaldovy knihovny se rovněž nachází dílo Františka Kováře[21] *Apokalyptická literatura židovská*. Jde o překlady z aramejštiny, hebrejštiny a němčiny. Kniha vyšla v roce 1923.

3.2.6 Sbírka starých tisků

V dopise z 31. prosince 1912 Šalda píše: *„Mám několik krásných starých benátských tisků ze XVI. a poč. XVII. století“* (Skácelík, 1970, s. 195). Nejstarším je román *La Fiametta* z roku 1524, jehož autorem je slavný italský básník a novelista Giovanní

---

19 Lesný, Vincenc, 1882─1953, byl český indolog, výrazná postava české orientalistiky 1. poloviny 20. století. Překládal především ze sanskrtu, pálí, hindštiny a bengálštiny. Byl jedním z prvních členů Československé akademie věd (Vincenc Lesný, 2017).

20 Čuang-c', asi 369-286 př. n. l., byl taoistický filozof. Spolu s Lao-c'em nejvýznamnější postavou filozofického taoismu. Je domnělým autorem díla Čuang-c' (Český biografický slovník XX. století, 1999).

21 Kovář, František, 1888–1969, byl český teolog a religionista. Původně římsko-katolický kněz, v roce 1924 přestoupil do Církve československé. Od roku 1935 působil jako profesor Husovy evangelické bohoslovecké fakulty v oboru Nového zákona. V letech 1946–61 byl třetím patriarchou Církve československé. Vyvíjel rozsáhlou osvětovou a publicistickou činnost. Ve 30. letech přednášel o lidovýchově na Státní škole knihovnické (Český biografický slovník XX. století, 1999).

Boccaccio. Dalším starým tiskem je dílo *Il Cortegiano*, které napsal hrabě Baldassare di Castiglione[22]. Jedná se o spis formou dialogu a pochází z roku 1546. Posledním benátským tiskem ze 16. století je dílo Giovanniho Francesca Straparoly[23] *Le Tredeci piacevoli notti* z roku 1569.

Ze 17. století (1603) nacházíme v Šaldově knihovně rytířský epos od Lodovica Ariosta[24] *Orlando furioso*. Tento epos Šalda měl i v novějším vydání z roku 1882.

18. století je zastoupeno díly *Mital ou Avantures incroyables, et toutefois, et cetera* z roku 1708, dále pak Voltairovou tragédií o pěti dějstvích *La Zayre* (1733) či dílem Le Sage *Le Bachelier de Salamanque* z roku 1767. Nacházíme rovněž sebrané spisy Racinovy (1779) a spisy Salomona Gessnera z let 1789─1790.

3.2.7 Biografie

František Xaver Šalda se především jako literární kritik zajímal o životopisné okolnosti díla sledovaných autorů. Někteří z nich jeho tvorbu inspirovali, např. Jens Peter Jacobsen, jenž ovlivnil i řadu dalších spisovatelů (např. Rainera Maria Rilkeho, Franze Kafku) (Jens Peter Jacobsen, 2017). Nepřekvapí tedy, že v jeho knihovně nacházíme řadu biografií. Jejich autory jsou mimo jiné Stefan Zweig, Paul Souday[25] nebo Philippe Soupault[26], jenž Šaldovi vepsal do knihy věnování.

22 Castiglione [kastyljóne], Baldassare di, 1478–1529, byl italský spisovatel. V traktátu Dvořan ztělesnil v typu renesančního kavalíra ideál tehdejšího dvora (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996–1998).

23 Straparola, Giovanni Francesco, 1480─1558, byl italský renesanční spisovatel, jeho hlavním dílem je Piacevoli notti, publikováno mezi lety 1550 a 1555 (Giovanni Francesco Straparola, 2017).

24 Ariosto [arjosto], Lodovico, 1474–1533, byl italský básník a dramatik. Největší básník vrcholné italské renesance. Hlavní dílo, rytířský epos o 46 zpěvech v oktávách Zuřivý Roland (1516–32), dodnes inspiruje dramatiky, hudební skladatele i filmové tvůrce (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996–1998).

25 Souday, Paul, 1869-1929, byl francouzský literární kritik a esejista. Psal biografie (Paul Souday, 2017).

26 Soupault [supo], Philippe, 1897–1990, byl francouzský básník, prozaik a esejista. Vyšel z dadaismu a spolu s A. Bretonem se zasloužil o vznik francouzského surrealismu (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996–1998).

Nejvíce biografií bylo zjištěno od Stefana Zweiga. Jedná se celkem o pět svazků. Patří k nim kniha *Romain Rolland*, vydaná v roce 1934 v českém překladu. Tou další je dílo o francouzské básnířce Marceline Desbordes – Valmore[27]. Z německého originálu bylo přeloženo do francouzštiny a vydáno v roce 1928. Dále Šalda od stejného autora vlastnil ještě životopis Émila Verhaerena (1910) a Paula Verlaina (1904).

Počtem tří svazků jsou zastoupeny biografie francouzského literárního kritika a esejisty Paula Soudaye. Jsou to: *André Gide*, *Marcel Proust* a *Paul Valéry*. Všechny jsou vydány ve francouzštině v roce 1927. V poslední uvedené biografii nalézáme mnoho podškrtů a poznámek F. X. Šaldy.

27 Desbordes-Valmorová [debord valmorová], Marceline, 1786–1859, byla francouzská básnířka, autorka romantických veršů plných lásky a bolesti, jejichž hudebnost oceňoval Paul Verlaine. Česky vyšel výbor Žal lásky, lásky žal (Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích, 1999).

4 Analýza dedikací v Šaldově knihovně

4.1 *Dedikace a jejich význam pro zkoumání osobních knihoven*

Zachycení a popis knižních proveniencí v osobních knihovnách je důležité zejména pro poznání historie a formování konkrétních knižních celků a rovněž z hlediska dějin knižní kultury. Pro úplnost našich znalostí z oblasti dějin knižní kultury, historie a literatury je třeba mít odpovídající poznatky o tom, co naši předkové četli, jaké měli čtenářské zvyklosti a vkus a jak se projevoval jejich zájem o knihy a četbu (Knižní kultura a provenience, 2012).

O majiteli a jeho práci s knihou nám mnoho prozradí provenienční znaky nalezené v jednotlivých svazcích. Jedná se např. o exlibris, razítka, podpisy, různé přípisky či poznámky nebo dedikace. Průzkumem těchto prvků lze mimo jiné zjistit, jaké měl majitel knihovny čtenářské zvyky a záliby, můžeme sledovat z hlediska čtenářovy profese, jak se vyvíjely jeho názory či preference na přečtenou literaturu. Rovněž nás informují o dřívějších vlastnících knižní sbírky nebo jednotlivých knih v ní obsažených. O tom svědčí především vlastnická exlibris[28] (Knižní kultura a provenience, 2012).

Informačně cenná je i knižní sbírka jako celek, z níž můžeme zjistit mimo jiné počet knih, obsahovou skladbu sbírky, formální úpravu vazeb nebo způsob signování jednotlivých knih. O nedochovaných knižních sbírkách mohou svědčit rukopisné pozůstalostní inventáře, soupisy nebo dobové knihovní katalogy knihovních fondů (Knižní kultura a provenience, 2012).

Tato kapitola je věnována analýze provenienčních znaků v Šaldově knihovně, zvláště pak osobním věnováním, která nám pomohou určit okruh Šaldových dedikátorů.

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) definuje

28 exlibris – knižní značka obsahující většinou název exlibris nebo ex libris. Rovněž na ní může být uvedeno jméno, erb či monogram majitele. Vlepuje se do knih jako připomínka jejich majitele a bývá předmětem sběratelského zájmu (Co je exlibris?).

dedikaci jako *„připsání díla autorem určité osobě nebo instituci, jako výraz díků za podporu či podíl na jeho vzniku“* (TDKIV, 2017).

V knihách nacházíme dedikace rukopisné i tištěné s datem či bez něj. Vodítkem pro určení nedatovaných dedikací může být rok vydání, jež může, ale nemusí odpovídat skutečnému datu získání knihy majitelem.

4.2 *Dedikace ve svazcích z Památníku národního písemnictví*

4.2.1 Čeští autoři

Ze svazků zkoumaných v Památníku národního písemnictví je patrné, že obsahují často dedikace Růženě Svobodové od jiných dárců. Tyto knihy se po její předčasné smrti dostaly do Šaldova vlastnictví (Lifka, 1957, s. 67). Knihy jí darovala např. spisovatelka Teréza Nováková, Božena Benešová či Josef Svatopluk Machar, jenž rovněž patřil do okruhu blízkých přátel Svobodové. Machar v roce 1907 vepsal do básnické sbírky *Jed z Judey* toto věnování: *„Drahé a vzácné paní Růženě Svobodové připisuje se „stářím Augustovým“ Machar“*.

Ve své práci se však převážně zaměřuji na dedikace určené Šaldovi a na ty, které do knih vepsal sám.

Nejčastějšími zjištěnými dedikátory jsou Edmond Konrád, Josef Kopta, či Otakar Štorch-Marien. Dedikace Růženy Svobodové Šaldovi se zde neobjevují.

Mezi dedikátory je mladá básnířka Simonetta Buonaccini[29], která patřila též k okruhu Šaldových přátel. Jejich písemný i přátelský styk netrval dlouho (1934–1935), jelikož Simonetta přibližně rok a čtvrt poté, co Šaldovi napsala první dopis (informace pochází z dochované pozůstalosti), zemřela. Šalda básnířce poslal několik dopisů i ve francouzštině (Šalda, 1967, s. 5).

29 Buonaccini [buonačíny], Simonetta, roz. Ludmila Šebestová, 1893–1935, byla česká básnířka, propagátorka feministického hnutí a přítelkyně Elišky Krásnohorské, F. X. Šaldy a F. Halase. Psala spontánní vitalistickou lyriku (Lampa v okně) i verše osudově předznamenávající její předčasnou smrt (Odi et amo, Sirénin ocas) (Český biografický slovník XX. století, 1999).

Simonetta Šaldu v dopisech oslovovala italským *„mio grande, caro maestro“* a Šalda francouzským *„chère enfant, princesse, poètesse“* (Šalda, 1967, s. 5). Básnířka mu věnovala svou sbírku básní *Sirenin ocas*. V této knize nacházíme tištěnou tuto dedikaci: *„Vzácnému člověku, drahému mistru F. X. Šaldovi“*.

Edmond Konrád Šaldovi daroval 18. listopadu 1923 své drama *Návrat mládí*. Dovnitř knihy napsal: *„Slovutnému a drahému panu F. X. Šaldovi v nejvřelejší vděčné vzpomínce oddaný Edmond Konrád“*. Druhým věnovaným dramatem je *Širočina* ze stejného roku. V této dedikaci se uvádí: *„Drahému vzácnému panu F. X. Šaldovi uctivě a vřele oddaný Edmond Konrád“*.

K Vánocům roku 1923 dostal Šalda knihu Josefa Kopty *Očima legionáře* s tímto věnováním: *„Drahému Mistru F. X. Šaldovi s oddaností a vděkem Josef Kopta“*.

Otakar Štorch-Marien Šaldovi do své knihy povídek *Modrý kolibřík* 7. listopadu 1923 vepsal: *„Panu profesorovi F. X. Šaldovi uctivě Ot. Štorch Marien“*.

Součástí Šaldovy knihovny jsou i některé svazky, které on sám původně věnoval. Patrně nejstarší dedikace nese datum 28. 4. 1890. Jedná se o knihu od Gabriela Sarrazina *La Renaissance de la poésie anglaise*, již Šalda věnoval Růženě Svobodové v počátcích jejich přátelství: *„Paní Růženě Svobodové oddaný Šalda“*. Další knihu s podobně znějícím věnováním od Šaldy dostala Svobodová v roce 1894.

Německé básně daroval Šalda *„krásné přítelkyni“* na počátku 20. století. V knize Émila Verhaerena *Les heures d'aprés midi* nacházíme další Šaldova slova: *„Paní Růženě Svobodové k milému svátku jejímu tuto knihu tiché radosti F. X. Šalda 10. července 1906“*.

Bohumír Lifka v letech 1919–1923 studoval na Filozofické fakultě v Praze, kde jej osobnost Šaldova velmi ovlivnila a stali se celoživotními přáteli (Bohumír Lifka, 2011). Lifkovi Šalda rovněž věnoval několik svých knih (cca devět svazků). Pravděpodobně první z nich byla *Moderní literatura česká* z roku 1920, kam Šalda napsal: *„Panu Dr. Bohumíru Lifkovi v úctě přátelské F. X. Šalda“*.

Na předsádku knihy *Juvenilie* (1925) Šalda vepsal: *„Příteli Bohumíru Lifkovi s pozdravem přátelsky F. X. Šalda“*. Poslední dedikace Lifkovi pocházejí ze závěru Šaldova života. Např. Šalda dedikoval svou knihu povídek *Dřevoryty staré i nové* s těmito slovy: *„Dru. Bohumíru Lifkovi přátelsky v prosinci 1935 F. X. Šalda“*.

Některé ze svých knih neopomněl věnovat *„na památku“* či *„jako pokračování některých našich hovorů“* i svému bratru Aloisi Šaldovi. Verhaerenův *„Mnohonásobný lesk“* (1917) a své dílo *„O tzv. nesmrtelnosti díla básnického“* (1928).

Ludmile Kottnerové daroval Šalda svou dramatickou báseň *Zástupové* z roku 1921. Na předsádku napsal: *„Ludmile Kottnerové přátelsky F. X. Šalda“*. Soubor *Juvenilie* dostala Kottnerová 25. listopadu 1925: *„Přítelkyni Ludmile Kottnerové na památku F. X. Šalda“*.

4.3 *Dedikace ve svazcích z Národní knihovny*

4.3.1 Čeští autoři

V této části knihovny objevujeme svazky, jež dedikovala Růžena Svobodová Šaldovi. Tato věnování pocházejí převážně z desátých let minulého století. Svobodová svému příteli darovala několik ze svých románů. V knize *Posvátné jaro* uvádí : *„Svému předrahému příteli na památku všeho velikého, krásného, tuto svou poslední knihu věnuje jeho žák a druh a přítel R.S.“* Dedikace nese datum listopad 1911.

V pozdějších letech Šalda pravidelně dostával vydání literárních prací Svobodové. *„V upomínku na les Ardenský“* byl Šaldovi věnován v roce 1917 román *Pokojný dům*. Zde se jedná o dedikaci tištěnou. O Vánocích téhož roku obdržel knihu *Přítelkyně*: *„Drahému příteli, F. X. Šaldovi ve věčném přátelství Růžena Svobodová“*.

Dalšími zjištěnými dedikátory jsou mimo jiné Ladislav Narcis Zvěřina, Jindřich Hořejší, Stanislav Neumann či Antonín Sova.

Ladislav Narcis Zvěřina se též pohyboval v okruhu přátel Šaldy i Růženy

Svobodové. Šaldovi věnoval ve 3. kapitole zmíněnou knížku o básnickém vývoji Antonína Sovy a 7. června 1919 do ní vepsal: *„Panu F. X. Šaldovi v oddané úctě L. N. Zvěřina“*. Soubor básní *Slovenské písně* získal Šalda do své knihovny právě v den úmrtí Růženy Svobodové, 1. ledna 1920. Zvěřina v knize uvádí: *„Drahému Mistru F. X. Šaldovi L. N. Zvěřina“*.

Dle Skácelíka se Šalda ve společnosti scházel i s básníkem Otakarem Theerem (1970, s. 69). K jejich seznámení došlo, když Theer požádal Šaldu jako kritika o posudek své prvotiny *Háje, kde se tančí* (Skácelík, 1970, s. 69). Sedmého října roku 1900 mu věnoval svoji básnickou sbírku *Výpravy k já*, kam vepsal:*„Panu F. X. Šaldovi na důkaz přátelské úcty a oddanosti Otakar Theer“*.

V Šaldově knihovně se objevují i knihy dedikovány Vladislavem Vančurou, o jehož stylu psaní se Šalda vyjádřil takto: *„O tajemstvích slovesného tvaru ví Vladislav Vančura více než my všichni dohromady, pánové. Proto: čepice dolů před ním. A hezky nízko!"* (Šalda, 1963, s. 183).

Mezi knihami darovanými Vančurou nacházíme román *Poslední soud* (1929), kde je uvedeno: *„ Mistru F. X. Šaldovi s výrazem oddané úcty V. Vančura“*. Toto věnování pochází z 25. června. Dále Šalda dostal ještě známější román *Markéta Lazarová*, kam autor 5. května 1931 vepsal: *„Mistru F. X. Šaldovi oddaně V. Vančura“*. O rok později přibyla do Šaldovy knihovny Vančurova divadelní hra *Alchymista* s věnováním: *„Mistru F. X. Šaldovi zcela oddaný V. Vančura“*. Dedikace je označena datem 10. července 1932.

Svými literárními kritikami, jimž se začal věnovat v 90. letech 19. století, pomohl Šalda objevit nové literární talenty své doby. Jako příklad uveďme literární začátky Jiřího Mahena. Šalda mladému básníku a prozaikovi v *Novině* poskytl příležitost k uplatnění. Jeho příspěvky umožnily Mahenovi vstup do „velké“ literatury po publikování v časopisech mladé generace, jako např. *Obzory* či *Moderní život* (Hek, 1997, s. 131).

Mahen daroval Šaldovi 3. února 1934 studii s názvem *Kapitola o předválečné generaci*, kam vepsal: *„Panu F. X. Šaldovi upřímně pří.[tel] Mahen“*. Ve stejném roce,

20. listopadu, Šaldovi dedikoval svou básnickou sbírku *Rozloučení s jihem*: *„Panu F. X. Šaldovi s upřímným pozdravem Jiří Mahen“*. V této knize nacházíme i tištěné věnování Vítězslavu Nezvalovi.

Emanuel Lešetický z Lešehradu Šaldovi věnoval první díl svého souboru *Kosmická pouť* z roku 1931. Do knihy napsal: *„Dr. F. X. Šaldovi Emanuel Lešehrad“*.
Datum 27. března 1936 nese dedikace v Lešehradově knize divadelních her *Zápas o blankyt*. Uvádí se v ní: *„Váženému panu prof. Dru F. X. Šaldovi s jarním pozdravem Lešehrad“*.

Básník a dlouholetý Šaldův přítel Antonín Sova patří též mezi dedikátory. Šalda od něj dostal již v roce 1897 básnickou sbírku *Vybouřené smutky*, v níž je uvedeno: *„Milému F. X. Šaldovi s pozdravem Sova“*. Tato dedikace pochází z 2. února. O tři roky později získává známou Sovovu sbírku *Ještě jednou se vrátíme*. Zde básník 17. února 1900 napsal : *„Drahému F. X. Šaldovi Sova“*. Dá se říci, že Sova Šaldovi věnoval každou svoji vydanou sbírku, jelikož i v pozdějších letech se v Šaldově knihovně objevovala Sovova díla s věnováním. V knize *Lyrika lásky a života* Sova uvádí: *„F. X. Šaldovi v upřímném přátelství A. Sova“*. U této dedikace je připsáno datum 16. prosince 1906. *„Drahému příteli v upřímné lásce“* věnoval 4. prosince 1909 sbírku *Zápasy a osudy*. V této sbírce je „*Přiteli F. X. Šaldovi*“ připsána i jedna z básní s názvem *Ranní modlitba Adama a Evy, starců*.

Mezi nejstarší zjištěné dedikace Šaldovi od Františka Xavera Svobody, manžela Růženy Svobodové, patří ta z roku 1896, kterou vepsal do své knihy básní *Květy mých lučin*: *„Milému příteli fr. Xav. Šaldovi na památku fr. Xav. Svoboda“*. S podobnými slovy věnoval Svoboda příteli o dva roky později divadelní hru *Odpoutané zlo* a v roce 1899 román *Rozkvět*, z něhož předčítal ukázky v literárním salonu své ženy (Skácelík, 1970).
Ve druhém roce 20. století Šalda od Svobody dostal další divadelní hru *Olga Rubešová* a roku 1906 *„Milému příteli“* věnoval F. X. Svoboda opět divadelní hru *Démon*.

Ve sborníku *F. X. Šaldovi k padesátinám* z roku 1918 uvádí Rudolf Malý: *„Drahému mistru a příteli F. X. Šaldovi v uctivé bázni Malý“*.

4.3.2 Zahraniční autoři

Protože jsem z důvodu velkého rozsahu Šaldovy knihovny fyzicky neprozkoumala zcela všechny svazky, neuvádím zde veškeré existující dedikace. Od zahraničních literátů jsem identifikovala pouze následující dvě.

V knize Émila Verhaerena *Les blés mouvants* z roku 1913 se nachází blíže nezjištěná autorova dedikace F. X. Šaldovi.

Rudolf Pannwitz[30] Šaldovi v roce 1919 daroval svou knihu *Europaeisches Zeitgedicht* s těmito slovy: *„Herr Dr. F. X. Salda herzen ergeben Rudolf Pannwitz“*.

Průzkumem pramenů o Šaldově knihovně jsem však zjistila informace o existenci dalších rukopisných dedikací. V tomto ohledu jsem čerpala z práce Bohumíra Lifky. Konkrétně z jeho stati *Knihovna F. X. Šaldy* uveřejněné v Ročence Univerzitní knihovny v roce 1957.

Dle Lifky Šaldovi věnovala svá díla řada spisovatelů ze zahraničí (1957, s. 67). Stefan Zweig mu poslal s přípisem v roce 1910 svou knihu o Verhaerenovi. V letech 1912, 1913 a 1919 obohatily Šaldovu knihovnu esteticko - etické traktáty, které mu daroval Alexandre Mercereau[31]. Za svého pobytu v Praze v roce 1924 věnoval Romain Rolland Šaldovi svůj román *Colas Breugnon*.

---

30 Pannwitz, Rudolf, 1881–1969, byl německý spisovatel, básník a filozof. Vystudoval filozofii, germanistiku a dějiny umění. Jeho učiteli byli mimo jiné německý filozof a sociolog Georg Simmel (1858–1918) a švýcarský umělecký historik Heinrich Wölfllin (1864–1945). Pannwitz přechodně pracoval jako učitel v domě malířů Reinholda a Sabiny Lepsiusových a dosáhl zde přístupu ke Stefanu Georgemu a jeho básnickému okruhu styku. Ve 2. polovině desátých let navštívil Prahu a pobýval tam. Byl zde ve styku s vůdčími osobnostmi, zejména s Karlem Kramářem. Za pobytu napsal úvahy „Der Geist der Tschechen“ (1919) (Kohoutí kříž, 2017).

31 Mercereau, Alexandre, 1884–1945, byl francouzský symbolistický básník a spisovatel. Sestavil výstavu s názvem Moderní umění, kterou v roce 1914 pořádal v Praze Spolek výtvarných umělců Mánes (Alexandre Mercereau, 2017).

Italská bohemika Šalda získal do své knihovny od spisovatelů Giovanniho Mavera[32], Binda Chiurla[33] a Artura Cronia[34](Lifka, 1957, s. 67).

Dalšími dedikátory byly mimo jiné Marcel Bouteron[35] 1925, François Porché[36] 1927, Philippe Soupault a Maurice Martin du Gard v roce 1928, Christian Sénéchal v roce 1934 či Roman Jakobson o dva roky později. Zjištěny byly též ojedinělé knižní stopy vztahů k přátelům v Americe. Jedná se o hudebnickou rodinu J. G. Mokrejsů, původem z Čech, která v roce 1911 Šaldovi poslala s anglickou dedikací spis náboženské reformátorky Mary Baker Eddy s názvem *Science and Health* (Lifka, 1957, s. 67).

32 Maver, Giovanni, 1891–1970, byl italský slavista (Giovanni Maver, 2017).

33 Chiurlo, Bindo, 1886–1943, byl italský literární historik, básník a novinář. V Praze založil italský kulturní institut. S Janem B. Novákem vydával pražský italský časopis La Rivista italiana di Praga (Bindo Chiurlo, 2017).

34 Cronia, Arturo, 1896–1967, byl italský literární vědec, lingvista a slavista (Arturo Cronia, 2017).

35 Bouteron, Marcel, 1877–1962, byl francouzský knihovník a literární historik. Zabýval se především dílem Honoré de Balzaca (Marcel Bouteron, 2017).

36 Porché, François, 1877–1944, byl francouzský dramatik, básník a literární kritik (François Porché, 2017).

5 Závěr:

František Xaver Šalda patřil k významným osobnostem devatenáctého a zejména první poloviny 20. století. Svými literárními, divadelními i politickými kritikami upozorňoval na nedostatky v české kultuře své doby a tím přispíval k jejímu rozvoji. Jeho osobní knihovna, která byla v této bakalářské práci předmětem zkoumání, dokládá Šaldův hluboký zájem o literární díla svých současníků i literátů dob dávno minulých.

V průběhu výzkumu byla projevena snaha proniknout dovnitř rozsáhlé osobní knihovny čítající více než 4000 svazků, z nichž ne všechny, jak bylo během řešení práce zjištěno, patřily Františku Xaveru Šaldovi. Tyto svazky jsou součástí dvou knihovních celků, které byly zkoumány zvlášť. Vzhledem k celkovému množství knih v Šaldově knihovně se podařila fyzicky prozkoumat jen jejich malá část. Z celku uloženého v Národní knihovně bylo podrobněji prozkoumáno 85 svazků. Pozornost byla věnována především rukopisným dedikacím, které jsou pravděpodobným znakem vlastnictví knihy. Ve svazcích odkázaných Šaldou dnešní Národní knihovně se nachází označení prozrazující jejich původního majitele. Jedná se o již dříve zmíněný latinský text „*„Bibliothecae Nationali et Universitarie Pragensi DONO DEDIT: F. X. Šalda“*. Součástí této bakalářské práce je příloha obsahující seznam zjištěných dedikací z obou knihovních celků, jichž bylo nalezeno celkem 105 včetně tištěných. Z části označené jako Sbírka Šalda, jež se nachází v Památníku národního písemnictví, bylo fyzicky prohlédnuto 92 svazků. Dle nalezených dedikací bylo identifikováno celkem 11 svazků patřících do přímého Šaldova vlastnictví.

Pro identifikaci a analýzu Šaldovy knihovny bylo využito metody sondy. Celý průzkum usnadnila webová aplikace Národní knihovny České republiky – RetrIS – obsahující naskenované katalogy knihoven. Informace z nich získané umožnily zaměřit se na konkrétní svazky s proveniencnými znaky důležitými pro tento výzkum.

Cíle identifikovat jednotlivé části osobní knihovny bylo dosaženo. Zjištěna byla mimo jiné i přítomnost vzácných starých tisků ze 16. – 18. století, které činí Šaldovu knihovnu ještě cennější. Tento průzkum se svým dílem pokusil přispět k poznání knižní kultury 19. a 20. století a umožnil rozšířit povědomí o další z řady soukromých knihoven literárních a jiných osobností. Vzhledem k tomu, že Šaldova knihovna je rozsáhlá, do

budoucna nabádá k podrobnějšímu zkoumání, které jistě přinese dosud nezjištěné poznatky.

6 Seznam použité literatury:

FISCHER, Otokar. *Šaldovo češství: Poznámky a citáty.* Praha: Fr. Borový, 1936. 34 – [III] s. Postavy a dílo; Sv. 5.

F. X. Šaldovi k padesátinám./ redigovali R. J. Malý a Ferdinand Pujman. V Praze : Fr. Borový, 1918.

HEJNÁ, Miroslava. *Knihovna F. X. Šaldy.* Čtenář. 1990, roč. 42, č. 4, s. 108-109.

HEK, Jiří. Marnotratný národ. In : *Památník národního písemnictví. F. X. Šalda : k 130. výročí narození a 60. výročí úmrtí.* Praha : Literární archív, 1997. s. 48- Roč. 29.

KAUTMAN, František. Ve věku želez a ohně. In : *Památník národního písemnictví. F. X. Šalda : k 130. výročí narození a 60. výročí úmrtí.* Praha : Literární archív, 1997. s. 148-150.

KOTTNEROVÁ,Ludmila. 1897-1937. In : *Na pamět F. X. Šaldy : sborník vzpomínání, lásky a vděčnosti : [sborník k prvému výročí jeho smrti].* V Praze : B. Lifka, 1938. s. 16

LIFKA, Bohumír. *F. X. Šaldův svět knih : dva proslovy ve Spolku českých bibliofilů 17. 3. 1957 a 2. 4. 1967 v Praze: Faksimile dopisu F. X. Šaldy Bohumíru Lifkovi z Hofgasteinu 30. 7. 1928.* Praha : Spolek č. Bibliofilů, 1967. 39 l.

LIFKA, Bohumír. Knihovna F. X. Šaldy. *Ročenka Univerzitní knihovny v Praze*. Praha : Univerzitní knihovna, 1957, s. 64-72.

NEJEDLÝ, Zdeněk. *F. X. Šalda.* V Praze : Lidová kultura, 1937. 38 s.

NOVÁKOVÁ, Milena. *Básnířka života a snu: literární podobizna*. 1. vyd. V Praze: Topičova edice, 1940. 139 s.

PISTORIUS, Jiří et al. *Bibliografie díla F. X. Šaldy.* Vydání první. Praha : Institut pro studium literatury 2017. 687 s. ISBN 978-80-87899-49-6.

RUTTE, Miroslav. *Bojovník o zítřek : (F. X. Šalda).* Praha : Společnost F. X. Šaldy. 1993. 20 s.

SAK, Robert. *Salon dvou století : Anna Lauermannová-Mikschová a její hosté.* Vyd. 1. Praha : Paseka, 2003. 277 s. ISBN 80-7185-525-1.

SKÁCELÍK, František. *Krásná setkání.* 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1970. 355 s.

SVOBODA, František Xaver a ŠPIČÁK, Josef, ed. *Světla života.* 1. vyd.
Praha : Melantrich, 1968. 414 s.

SVOBODA, Ludvík a ŠALDA F. X. *F. X. Šalda : [studie s ukázkami z díla].* 1. vyd. Praha : Svobodné slovo, 1967. 405 s.

ŠALDA, F. X. a BUONACCINI, Simonetta. *Dopisy Simonettě Buonaccini.* 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1967. 85 s.

ŠALDA, F. X. *Hrst vzpomínek / F. X. Šalda.* Praha : Společnost F. X. Šaldy, 1996. ISBN 80-254-6732-5.

ŠALDA, F. X. *In memoriam Růženy Svobodové*. Praha : Ot. Štorch-Marien, 1920. 64 s. Aventinum; sv. 18.

ŠALDA, F. X. *Kritické projevy 13.* V Praze : Melantrich, 1963. 449 s.

ŠALDA, F. X. et al. *Tíživá samota: korespondence F. X. Šaldy a Růženy Svobodové.* Vyd. 1. Praha: Odeon, 1969. 354 s.

ŠALDA, F. X. *Ze vzpomínek na dětství.* Praha : Spolek českých bibliofilů, 1947. 30 s.

ŠTORCH-MARIEN, Otakar. *Sladko je žít: paměti nakladatele Aventina I*. Vyd. 1. Praha: Československý spisovatel, 1966. 389 s.

TOMEŠ, Josef a kol. *Český biografický slovník XX. století.* Praha : Paseka, 1999. 3 sv. ISBN 80-7185-248-1.

UHROVÁ, Eva. *České ženy známé a neznámé*. Vyd. 1. Praha: E. Uhrová, ©2008. 191 s. ISBN 978-80-254-3002-6.

Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, 1996-1998. Vyd. 1. Praha : Nakladatelský dům OP, 1996-1998. 4 sv. Encyklopedie Diderot. ISBN 80-85841-17-7.

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. Vyd. 1. Praha : Diderot, 1999. 8 sv. ISBN 80-902555-9-0.

Internetové zdroje:

Aeneis. In *Wikipedie* : *otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2017-06-14 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Aeneis

Alexandre Mercereau. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2016-12-22 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Alexandre_Mercereau

André Gide. In *Wikipedie* : *otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2016-11-06 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/André_Gide

Bindo Chiurlo. In *Wikipedie*: *otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2017-03-21 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bindo_Chiurlo

BOHÁČ, Ivan: *Co je Exlibris* [online]. 2017 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z: http://www.exlibrisweb.cz/index.htm

Camille Mauclair. In *Wikipedia* : *the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , the page was last edit. On 31 May 2017 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z : https://en.wikipedia.org/wiki/Camille_Mauclair

Databáze knih Arturo Cronia. databazeknih.cz [online]. 2017 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z: https://www.databazeknih.cz/autori/arturo-cronia-105775

Francois Porché. In *Wikipedia* : *l´encyclopédie libre* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , page a été modif. Pour la dernière fois le 28 janvier 2017 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/François_Porché

Giovanni Francesco Straparola. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , the page was last edit. On 1 July 2017 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Francesco_Straparola

Giovanni Maver. In *Wikipedia* : *l´encyclopédie libre* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , questa pagina è stata modificata per l´ultima volta 18 giu 2017 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z: https://it.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Maver

Jean Cocteau. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2017-07-05 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jean_Cocteau

Jens Peter Jacobsen. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2017-03-23 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jens_Peter_Jacobsen

Josef Nadler. In *Wikipedia : Die freie Enzyklopädie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2017-03-23 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Josef_Nadler

Knižní kultura a provenience, 2012. PROVENIO : Knihovna Národního muzea [online]. Praha : Národní muzeum, © 2012 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: http://www.provenio.net/index.php/cz/knizni-kultura-a-provenience

Kohoutí kříž. *Rudolf Pannwitz : Můj vztah k Adalbertu Stiflerovi.* © Jihočeská vědecká knihovna 2001-2017 [online]. [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: http://www.kohoutikriz.org/data/w_pannw.php

Literárne informačné centrum : informácie zo súčasnej slovenskej literatúry. Andrej Guoth. litcentrum. sk. [online]. 2017 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: http://www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/andrej-guoth

Literárne informačné centrum : informácie zo súčasnej slovenskej literatúry. Rudolf Brtáň. litcentrum. sk. [online]. 2017 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: http://www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/rudo-brtan.

Marcel Bouteron. In *Wikipédia : l´encyclopédie libre*[online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , page a été modifiée pour la dernière fois le 26 janvier 2017 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Marcel_Bouteron

Marie Kalašová. In *Wikipedia : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2017-02-08 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Marie_Kalašová

Oskar Walzel. In *Wikipedia : Die freie Enzyklopädie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , Seite wurde zuletzt am 15. Juni 2017 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Oskar_Walzel

Otmar Vaňorný. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2017-04-14 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Otmar_Vaňorný

Paul Souday. In *Wikipédia : l´encyclopédie libre* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , page a été modifiée pour la dernière fois le 7 juillet 2017 [cit. 2017-07-27].
Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Paul_Souday

RICHTEROVÁ, Alena. Dedikace. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2017-07-27]. Dostupné z:
http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_n umber=000002298&local_base=KTD.

ŠALDA, F.X. : Loutky i dělníci boţí [online]. Praha : IPSL, 2016- [cit. 2017-07-27]. Dostupné z : http://www.ipsl.cz/loutky/

Vincenc Lesný. In *Wikipedia : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2017-07-25 [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vincenc_Lesný

7 Seznam příloh:

Příloha č. 1: Seznam dedikací ……..……. I

Příloha č. 1: Seznam dedikací:

1. *Alfréd Mombert.* Překlad Emanuel Lešehrad. Praha : E. Lešehrad, 1908. 70 s.
(Sb. Šalda 19)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Panu F. X. Šaldovi v úctě dokonalé Em šl. Z Lešehradu (5./5.08)“*

2. ALEX, Adolf Jelínek. *Černošedé oči.* 3. vyd. Praha : Equiria, 1933. 156 s.
(Sb. Šalda 412)

rukopisná dedikace F. X. Svobodovi – *„Mistru F. X. Svobodovi v přátelské úctě A. J. Alex“*

tištěná dedikace – *„Vzácnému a milému příteli J. S. Macharovi připisuje oddaný A. J. Alex“*

3. BAUDELAIRE, Charles. *Les fleurs du mal.* Paris : 1892 (Sb. Šalda 395)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Paní Růženě Svobodové oddaný F. X. Šalda 25. II. 1894“.*

4. BENEŠOVÁ, Božena. *Kruté mládí.* Praha : J. R. Vilímek, / kolem r. 1917 /. 221 s. Vilímkova knihovna, sv. 136. (Sb. Šalda 398)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Vroucně milované Růžence v sesterské lásce a velebnosti Božena 10. II. 1917“*

5. BOUŠKA, Sigismund. *Děti.* Praha : Čsl. Akciová tiskárna, 1918. 378 s. (Sb. Šalda 374)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Slovutné paní Růženě Svobodové ve starém přátelství S. Bouška“*

tištěná dedikace – *„Milému příteli FRANTIŠKU PROCHÁZKOVI, hudebnímu skladateli v Poděbradech“*

6. BUONACCINI, Simonetta. *Sirenin ocas : verše 1921-1935.* Praha : Družstevní práce, 1937. (Sb. Šalda 9)

tištěná dedikace – *„Vzácnému člověku, drahému mistru F. X. Šaldovi“*

7. ČERNÝ, Václav. *Karel Čapek.* Praha : Fr. Borový, 1936. (Sb. Šalda 233)

na titulní straně – *„Panu prof. Dru F. X. Šaldovi v dokonalé úctě Václav Černý, Praha dne 29. Ledna 1936“*

8. DEML, Jakub. *Šlépěje.* V Jinošově na Moravě : [J. Deml], 1918. 74 s. (Sb. Šalda 86)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Františku Šaldovi příteli na památku Jakub Deml, V Praze, 14. Dubna 1918“*

9. FLAUBERT, Gustave. *Bouvard et Pécuchet.* Paris : Louis Conard, 1910.
(Sb. Šalda 253)

na titulní straně – *„Drahé přítelkyni slečně Ludmile Kottnerové oddaný F. X. Šalda Vánoce 1911“*

10. GÖTZ, František. *Anarchie v nejmladší české poesii.* Brno : St. Kočí, 1922.
(Sb. Šalda 32)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Panu Dr. F. X. Šaldovi, velkému a dobrému člověku, tento prvý výtisk s mnohými pozdravy Fr. Götz“*

11. KONRÁD, Edmond. *Návrat mládí : hra o pěti dějstvích.* Praha : Fr. Borový, 1923
(Sb. Šalda 68)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Slovutnému a drahému panu F. X. Šaldovi v nejvřelejší vděčné vzpomínce oddaný Edmond Konrád 18. XI. 23“*

12. KONRÁD, Edmond. *Širočina : hra o pěti dějstvích s prologem.* Praha : Fr. Borový, 1923. (Sb. Šalda 67)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému vzácnému panu F. X. Šaldovi uctivě a vřele oddaný Edmond Konrád“*

13. KOPTA, Josef. *Očima legionáře.* Praha : Legionářský směr, 1923. (Sb. Šalda 80)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému Mistru F. X. Šaldovi s oddaností a vděkem Josef Kopta Vánoce 1923“*

14. KVAPILOVÁ, Hana. *Literární pozůstalost.* Praha. 1907. (Sb. Šalda 363)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Paní Růženě Svobodové, jejíž jméno je tolik spjato s touto knihou i s životem mé ženy, vděčně oddaný Jaroslav Kvapil 8. XII. 1907“*

15. LACINA, Václav. *Krysa na hřídeli : Parodie & Cie.* Nusle : F. Svoboda, (Vyšehrad : Ant. Reis), 1926. 47 s. (Sb. Šalda 234)

rukopisná dedikace prof. Janu Voborníkovi – *„Panu profesoru Janu Voborníkovi V. Lacina“*

16. MACHAR, Josef Svatopluk. *Jed z Judey.* Praha : F. Šimáček, 1906. 236 s.
(Sb. Šalda 396)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Drahé a vzácné paní Růženě Svobodové připisuje se „stářím Augustovým“ Machar 07“*

17. MACHAR, Josef Svatopluk. *Veršem i prosou.* Praha : Grosman a Svoboda, 1908. 200 s. (Sb. Šalda 366)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Pro ruce drahé paní R. S. M. 3/3 '08“*

tištěná dedikace – „ Stanislavu Zimovi“

18. MALÍŘOVÁ, Helena. *Právo na štěstí.* Praha : F. Šimáček, 1908. 295 s. (Sb. Šalda 406)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Drahé paní Růženě Svobodové věrná, upřímná a vždycky „její Helenka“.“*

tištěná dedikace – *„Paní HELENĚ MATĚJKOVÉ“*

19. NOVÁKOVÁ, Teréza. *Děti čistého živého : román ze života lidu na východě Čech.* V Praze : Jos. R. Vilímek, 1909. 602 s. (Sb. Šalda 397)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Slovutné paní Růženě Svobodové, umělkyni zářivých barev a omamných obrazů, tuto pochmurnou a střízlivou malbu věnuje s vroucím pozdravem Její oddaná Teréza Nováková v Proseči, v březnu 1909“.*

20. PŘIBYSLAV, Zdeněk. *Cestou k velikému míru : básně.* Praha : Z. Přibyslav, 1922. (Zmatlík a Palička). 60 s. (Sb. Šalda 023)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Mistru F. X. Šaldovi v úctě a vděčnosti Zdeněk Přibyslav Praha, 14. ledna 1923“*

21. PUJMAN, Ferdinand. *Poznámky o dramaturgii Smetanových oper.* Praha : F. Borový, 1919. 58 s. (Sb. Šalda 433)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Mil. Paní R. Svobodové uctivě F. Pujman 19 20/XII. 19“*

22. ROSSETTI, Dante Gabriel. *Das Haus des Lebens : Eine Sonettenfolge aus dem Englischen von Otto Hauser.* Leipzig : E. Diederichs, 1900. 103 s. (Sb. Šalda 375)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Krásné přítelkyni pí Růženě Svobodové oddaný F. X. Šalda Datem 1901“*

23. SARRAZIN, Gabriel. *La renaissance de la poésie anglaise.* Paris : Perrin, 1889. 279 s. (Sb. Šalda 387)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Paní Růženě Svobodové oddaný Šalda 28. IV. 1890“*

24. SCHWARZOVÁ, Růžena. *Srdce : básně.* Trenč. Teplá : Kruh priatel' Slovenska, 1922. 40 s. Holubica, sv. 3. (Sb.Šalda 415)

rukopisná dedikace F. X. Svobodovi – *„Drahému básníku F. X. Svobodovi na paměť krásné společné minulosti Růžena Schwarzová 28.V. 1940“*

25. SPILKA, Zdeněk. *Jarní romance.* V Brně : A. Píša, 1936. 18 s. (Sb. Šalda 038)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Mistru básníků a kritiků F. X. Šaldovi hluboce oddaný Zdeněk Spilka, v Brně v červnu '36“*

26. STEHLÍK, Ladislav. *Kvetoucí trnka.* Praha : Fr. Borový, 1936 (v Brně : Akc. mor. knihtiskárna Polygrafie). 90 s. (Sb. Šalda 013)

rukopisná dedikace Bohumíru Lifkovi – *„Panu Dru Bohumíru Lifkovi – pro hezké potkání a s krajanským pozdravem L Stehlík, Mysliv. v únoru 1945“*

27. SVOBODA, F. X. *Večerní zvon.* V Praze : J. R. Vilímek, 1935. 168 s. (Sb. Šalda 161)

rukopisná dedikace Bohumíru Lifkovi – *„Na přátelskou vzpomínku Bohumíru Lifkovi F. X. Svoboda v Praze 1939“*

28. SVOBODOVÁ, Růžena. *Přetížený klas : 1894.* V Praze : F. Šimáček, 1896. 59 s.

(Sb. Šalda 044)

rukopisná dedikace Ludmile Kottnerové – *„Své drahé dušičce jediné a mladé přítelkyni Milince oddaná Růžena S.“*

29. ŠALDA, F. X. *Boje o zítřek : meditace a rapsodie 1898–1904.* Praha : Volné směry, 1905. (Sb. Šalda 134)

rukopisná dedikace Primusi Sobotkovi – *„Svému milému redaktoru panu Primuse Sobotkovi projevem úcty, 9. V. 1905 F. X. Šalda“*

30. ŠALDA, F. X. *Dítě : komedie o třech aktech.* Praha : Aventinum, 1923.
(Sb. Šalda 106)

na předsádce – *„Bohumíru Lifkovi přátelsky F. X. Šalda“*

31. ŠALDA, F. X. *Dřevoryty staré i nové.* V Praze : Melantrich, 1935. 218 s.
(Sb. Šalda 140)

rukopisná dedikace Bohumíru Lifkovi – *„Dru. Bohumíru Lifkovi přátelsky v prosinci 1935 F. X. Šalda“*

32. ŠALDA, F. X. *J. A. Rimbaud: božský rošťák.* Praha : Aventinum, 1930. (Sb. Šalda 153)

na předsádce – *„Ludmile Kottnerové na památku F. X. Šalda 1930“*

33. ŠALDA, F. X. *Juvenilie : stati, články a recense z let 1891–1899.* Praha : Aventinum, 1925. 339 s. (Sb. Šalda 116)

rukopisná dedikace Ludmile Kottnerové – *„Přítelkyni Ludmile Kottnerové na památku, 5, listop. 1925 F. X. Šalda“*

34. ŠALDA, F. X. *Juvenilie : stati, články a recense z let 1891–1899.* Praha : Aventinum, 1925. 339 s. (Sb. Šalda 116)

na předsádce – *„Příteli Bohumíru Lifkovi s pozdravem přátelsky F. X. Šalda“*

35. ŠALDA, F. X. *Loutky i dělníci boží : román milostný.* Praha : Melantrich, 1935.
(Sb. Šalda 120)

na předsádce – *„Ludmile Kottnerové s přátelským pozdravem, Na Smíchově 14. IV. 1935, F. X. Šalda“*

36. ŠALDA, F. X. Mácha snivec i buřič. Praha : Snaha, 1914. (Sb. Šalda 126)

tištěná dedikace – *„Pavlu Eisnerovi přátelsky připsáno“* pod tím rukopisně *„V vzpomínkách F. X. Šalda“*

37. ŠALDA, F. X. *Mladé zápasy : juvenilie II.* V Praze : Melantrich, 1934. 360 s.
(Sb. Šalda 138)

rukopisná dedikace Bohumíru Lifkovi – *„Příteli Bohumíru Lifkovi, 2. Pros. 1935 F. X. Šalda“*

38. ŠALDA, F. X. *Moderní literatura česká : podmínky historické a národní : logika vývojová : dnešní problémy a nebezpečí.* Praha : Grosman a Svoboda, 1909. 72 s.
(Sb. Šalda 025)

rukopisná dedikace Ludmile Kottnerové – *„Slečně Ludmile Kottnerové s přátelským pozdravem F. X. Šalda I. Května 909“*

39. ŠALDA, F. X. *Moderní literatura česká : podmínky historické a národní : logika vývojová : dnešní problémy a nebezpečí.* Praha : Aventinum, 1920. (Sb. Šalda 156)

na předsádce – *„Panu Dr. Bohumíru Lifkovi v úctě přátelské F. X. Šalda“*

40. ŠALDA, F. X. *O tzv. nesmrtelnosti díla básnického : studie skoro moralistická.* Praha : O. Girgal, 1928. (Sb. Šalda 129)

tištěná dedikace – *„Bratru ALOISOVI jako pokračování některých našich hovorů“*

41. ŠALDA, F. X. *Sieben Gedichte.* Prag. 1927 (Sb. Šalda 236)

na první straně přední předsádky – *„Panu Dru Boh. Lifkovi srdečným ohlasem jeho krásného činu pro tvůrčího génia F. X. Šalda, Otto Pick, Pavel Eisner“*

42. ŠALDA, F. X. *Strom bolesti : cyklus básní z roku 1920.* Praha : Aventinum, 1920. (Sb. Šalda 104)

na předsádce – *„Panu Dru Bohumíru Lifkovi přátelsky F. X. Šalda“*

43. ŠALDA, F. X. *Tažení proti smrti, čili, Pán, který nemohl sestárnout : komedie o třech aktech.* Praha : Aventinum, 1926. (Sb. Šalda 113)

rukopisná dedikace Bohumíru Lifkovi – *„Dr. Bohumíru Lifkovi s pozdravem F. X. Šalda“*

44. ŠALDA, F. X. *Zástupové : dramatická báseň o pěti dějstvích.* Praha : Aventinum, 1921. (Sb. Šalda 108)

na předsádce – *„Ludmile Kottnerové přátelsky F. X. Šalda“*

45. ŠALDA, F. X. *Zástupové : dramatická báseň o pěti dějstvích.* Praha : Aventinum, 1921. (Sb. Šalda 108)

na předsádce – „Bohumíru Lifkovi přátelsky F. X. Šalda“

46. ŠTORCH-MARIEN, Otakar. *Modrý kolibřík : cyklus prós z roku 1921-1923.* Praha : Aventinum, 1923. 62 s. (Sb. Šalda 241)

na první straně přední předsádky – *„Panu profesorovi Dru F. X. Šaldovi uctivě Ot. 7/XI. 15“*

47. ŠTORCH-MARIEN, Otakar. *Modrý kolibřík: cyklus prós z roku 1921-1923.* Praha : Aventinum, 1923. (Sb. Šalda 241)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Panu profesorovi F. X. Šaldovi uctivě Ot. Štorch Marien 7/XI. '23“*

48. VERHAEREN, Émile. *Mnohonásobný lesk.* Praha : B. Kočí, 1917. (Sb. Šalda 81)

rukopisná dedikace Aloisi Šaldovi – *„Bratru Aloisovi na památku F. X. Šalda“*

49. ZAVŘEL, František. *Vzpoura : drama ve 3 dějstvích.* Praha : František Švejda, 1923. (Sb. Šalda 29)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – „Panu F. X. Šaldovi v upřímné úctě Fr. Zavřel“

Národní knihovna :

50. *F. X. Šaldovi k padesátinám.*/ redigovali R. J. Malý a Ferdinand Pujman. V Praze : Fr. Borový, 1918. (71 E 613)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému mistru a příteli F. X. Šaldovi v uctivé bázni Malý“*

51. HOSTINSKÝ, Otakar. *Česká hudba 1864–1904.* V Praze : Grosman a Svoboda, 1909. (71 E 1410)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„P. F. X. Šaldovi s uctivým pozdravem O. H. 3.V. 9“ (1909)*

52. LEŠEHRAD, Emanuel. *Kosmická pouť.* V Praze : A. Srdce, 1931. (71 D 385)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Dr. F. X. Šaldovi Emanuel Lešehrad“*

53. LEŠEHRAD, Emanuel – *Zápas o blankyt.* V Praze : A. Srdce, 1936. (71 F 560)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Váženému panu prof. Dru F. X. Šaldovi s jarním pozdravem Lešehrad 27./ 3. '36“*

54. MAHEN, Jiří. *Kapitola o předválečné generaci.* Praha : Družstevní práce, 1934. (71 E 1246)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – „Panu F. X. Šaldovi upřímně pří.[tel] Mahen 3/II 34“

55. MAHEN, Jiří. *Rozloučení s jihem.* V Praze : Družstevní práce, 1934. (71 E 1780)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Panu F. X. Šaldovi s upřímným pozdravem Jiří Mahen 20. XI. 1934“*

tištěná dedikace Vítězslavu Nezvalovi – *„Je Vás několik, které miluji a kterým jsem*

zůstal mnoho dlužen. Rád bych svůj dluh nějak splatil, poněvadž je to lidsky nutno. Toto jsou verše vzpomínek i pouhé veršování z cest. Škoda, že jsme tam nebyli spolu a snad několikrát! 1. ledna 1934".

56. MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Český verš : obecné zásady a vývoj novočeského verše.* Praha : Sfinx B. Janda, 1932. (71 D 562)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Panu prof. Dr. F. X. Šaldovi v hluboké úctě Mukařovský"*

57. MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty.* Praha : Fr. Borový, 1936. (71 E 820)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Slovutnému p. univ. prof. F. X. Šaldovi v upřímné úctě Mukařovský"*

58. MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Máchův Máj.* V Praze : F. Řivnáč, 1928. (71 D 257)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – „Slovutnému univ. prof. dr. F. X. Šaldovi v hluboké úctě Mukařovský"

59. MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Příspěvek k estetice českého verše.* V Praze : Státní tiskárna, 1925. (71 D 275)

rukopisná dedikace Václavu Tillemu – *„Panu profesoru Dru. Václavu Tillemu projev hluboké úcty Jan Mukařovský"*

60. PANNWITZ, Rudolf. *Europaeisches Zeitgedicht.* Nuernberg : Hans Carl, 1919.
(71 E 630)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Herr Dr. F. X. Salda herzen ergeben Rudolf Pannwitz"*

61. ROLLAND, Romain. *Život Beethovenův.* V Praze : B. Kočí, 1919. (71 F 161)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Básníku F. X. Šaldovi Marie Kalašova Velikonoce 1919“*

62. ROLLAND, Romain. *Život L. N. Tolstého.* V Praze : B. Kočí, 1922. (71 F 208)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Básníku F. X. Šaldovi uctivě Marie Kalašova v únoru, 1923“*

63. SOVA, Antonín. *Básníkovo jaro : verše z posledních let.* Praha : Aventinum, 1921. (71 E 1030)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„F. X. Šaldovi s přátelskými pozdravy Antonín Sova 20. IX. 1921“*

64. SOVA, Antonín. *Dobrodružství odvahy.* V Praze : Lidové družstvo tiskařské a vydavatelské, 1906. (71 D 502)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„F. X. Šaldovi v upřímném přátelství A. Sova VI/12 905“ (1905)*

65. SOVA, Antonín. *Ještě jednou se vrátíme : kniha veršů z r. 1892–1899.* V Praze : Grosman a Svoboda, 1900. (71 E 1098)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému F. X. Šaldovi 17/II. 1900 Sova“*

66. SOVA, Antonín. *Ještě jednou se vrátíme.* Praha : Hejda a Tuček, 1912. (71 F 528)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému příteli F. X. Šaldovi Antonín Sova 2. XII. 1912“*

67. SOVA, Antonín. *Krvácející bratrství. Rozjímání ranní i navečerní.* Praha : Hejda & Tuček, 1920. (71 E 1031)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému Šaldovi s pozdravy Antonín Sova 7. VII. 1920“*

68. SOVA, Antonín. *Lyrika lásky a života.* V Praze : J. Otto, 1907. (71 E 1274)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„F. X. Šaldovi v upřímném přátelství A. Sova 16/12 906“ (1906)*

69. SOVA, Antonín. *Vybouřené smutky : básně.* Praha : Moderní Revue, 1897. (71 D 228)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Milému F. X. Šaldovi s pozdravem Sova“ (II. 2. '97)*

70. SOVA, Antonín. *Zápasy a osudy : básně z r. 1907-1909.* Praha : Hejda a Tuček, 1910. (71 E 1068)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému příteli F. X. Šaldovi vždy v upřímné lásce Ant. Sova 4. XII. 1909“*

71. SVOBODA, František Xaver. *Démon : dramatická báseň.* V Praze : F. Šimáček, 1906. (71 F 466)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Milému příteli p. F. X. Šaldovi fr. Xav. Svoboda 1906“*

72. SVOBODA, František Xaver. *Květy mých lučin.* V Táboře : Václav Kraus, 1896. (71 E 1476)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Milému příteli fr. Xav. Šaldovi na památku fr. Xav. Svoboda 1896“*

73. SVOBODA, František Xaver. *Odpoutané zlo : drama o 3 jednáních.* V Praze : F. Šimáček, 1898 (71 E 1424)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Milému příteli p. Fr. X. Šaldovi Fr. Xav. Svoboda 1898“*

74. SVOBODA, František Xaver. *Olga Rubešová : drama.* V Praze : F. Šimáček, 1902 (71 F 274)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Milému příteli f. X. Šaldovi fr. X. Svoboda 1902“*

75. SVOBODA, František Xaver. *Rozkvět : román o šesti dílech 1894-1897.* V Praze : F. Šimáček, 1898. (71 F 657)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Milému příteli p. fr. X. Šaldovi na památku fr. Xav. Svoboda 1899“*

tištěná dedikace – *„Drahým rodičům svým ANTONÍNU a ANNĚ SVOBODOVÝM připisuju“*

76. SVOBODOVÁ, Růžena. *Milenky.* V Praze : J. R. Vilímek, 1902. (71 F 226)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – „Panu F.X.Šaldovi! Panu F.X.Šaldovi!! Panu F.X.Šaldovi!!! Růžena Svobodová“

77. SVOBODOVÁ, Růžena. *Pokojný dům.* V Praze : „Unie“, 1917. (71 E 1107)

tištěná dedikace – *„Drahému Příteli F. X. Šaldovi v upomínku na les Ardenský“*

78. SVOBODOVÁ, Růžena. *Posvátné jaro.* V Praze : Jan Laichter, 1912. (71 E 928)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Svému předrahému příteli na památku všeho velikého, krásného, tuto svou poslední knihu věnuje jeho žák a druh a přítel R.S. V Praze, v listopadu 1911“*

79. SVOBODOVÁ, Růžena. *Po svatební hostině : povídky o manželství.* 1. vyd. V Praze : Čes. graf. akc. spol. „Unie“, 1916 (71 E 1009)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému příteli F. X. Šaldovi, svému jedinému druhu a mistru knihu o strestané lásce posílá Růžena Svobodová V Praze 1916“*

80. SVOBODOVÁ, Růžena. *Přítelkyně.* 2. oprav. vyd. V Praze, „Unie“, 1918. (71 E 1528)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému příteli, F. X. Šaldovi ve věčném přátelství Růžena Svobodová (Vánoce 1917)“*

tištěná dedikace – *„Drahé paní MARII STIVÍNOVÉ vděčně a oddaně připisuji“*

81. THEER, Otakar. *Výpravy k já.* Praha : Symposion, 1900. (71 F 270)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Panu F. X. Šaldovi na důkaz přátelské úcty a oddanosti Otakar Theer 7. října 1900“*

82. VANČURA, Vladislav. *Alchymista.* V Praze : Družstevní práce, 1932. (71 E 1831)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Mistru F. X. Šaldovi zcela oddaný V. Vančura 10./VII. 32“.*

83. VANČURA, Vladislav. *Markéta Lazarová.* Praha : Sfinx B. Janda, 1931. (71 E 1113)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Mistru F. X. Šaldovi oddaně V. Vančura 5/V 31.“.*

tištěná dedikace – *„Jiří Mahenovi“*

84. VANČURA, Vladislav. *Poslední soud.* Praha : Odeon, 1929. (71 E 1627)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Mistru F. X. Šaldovi s výrazem oddané úcty V. Vančura 25/VI.“*

tištěná dedikace – *„Eduardu Kohoutovi“*

85. VERHAEREN, Émile. *Les blés mouvants.* Paris : Mercure de France, 1913. (71 E 23)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi (ve francouzštině) přesně nezjištěný text

tištěná dedikace – *„A mon ami Alfred Vallette“*

86. VERHAEREN, Émile. *Les heures d'aprés midi.* Bruxelles : Edm. Deman, 1905. (71 D 8)

rukopisná dedikace Růženě Svobodové – *„Paní Růženě Svobodové k milému svátku jejímu tuto knihu tiché radosti F. X. Šalda 10. července 1906“*

87. VERHAEREN, Émile. *Svítání.* 2. oprav. vyd. Praha : Odeon, 1925. (1 E 1571)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„F. X. Šaldovi tento druhý, již lepší překlad posílá přátelsky Stanislav Neumann Říjen 1925“*

88. VERHAEREN, Émile.*Vzpoura.* V Praze : Fr. Borový, 1923. (71 F 494)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„F. X. Šaldovi v úctě srdečné Jindřich Hořejší“*

89. VRCHLICKÝ, Jaroslav. *Knížata : historické drama o šesti jednáních.* V Praze : F. Šimáček, 1903. 167 s. (71 F 410)

rukopisná dedikace F. X. Svobodovi – *„Milému příteli F. X. Svobodovi oddaný Jar. Vrchlický 10. X. 903“ (1903)*

90. VRCHLICKÝ, Jaroslav. *Trilogie o Simsonovi : dramatická báseň o třech částech.* V Praze : F. Šimáček, 1901. (71 F 375)

rukopisná dedikace F. X. Svobodovi – *„Příteli f. X. Svobodovi J. Vrchlický 12./ III. 1901“*

tištěná dedikace – *„Milému příteli Dru. LADISLAVU QUISOVI na památku stejných snah a tužeb připsáno J.V.“*

91. ZVĚŘINA, L. N. *Antonín Sova : studie jeho básnického vývoje.* V Praze : Hejda a Tuček, 1918. (71 E 1083)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Panu F. X. Šaldovi v oddané úctě L. N. Zvěřina 7. 6. 19“*

92. ZVĚŘINA, L. N. *Samarský hlad.* V Turnově : Müller a spol., 1927. (71 E 1329)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Váženému a drahému F. X. Šaldovi v upřímné oddanosti L. N. Zvěřina 1. 9. 27“*

93. ZVĚŘINA, L. N. *Slovenské písně.* Praha : Aventinum, 1919. (71 E 1307)

rukopisná dedikace F. X. Šaldovi – *„Drahému Mistru F. X. Šaldovi L. N. Zvěřina 1. 1. 1920“*